PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 274 (2584) | Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, četrtek 19. novembra 1953 | Cena 20 lir

OF poziva vse Slovence v najodločnejšo borbo proti izdajalskemu vodstvu vidalijevske agenture italijanskega imperializma.

Rimska imperialistična nepopustljivost in trmoglavost zahtevata od nas še enotnejšo borbo za preklic diktata

Mi nismo nekakšni Indijanci

Dr. Josip Vilfan st., bivši poslanec v rimskem parlamentu

Zaprosili smo dr. Josipa Vilfana, naj nam kot dolgoletni politični delavec v Trstu navede nekaj svojih misli o tržaškem vprašanju. Naši prošnji se je dr. Vilfan odzval in v pogovoru z našim sotrudnikom povedal nekaj svojih spominov iz dobe nasilnega poitalijančevanja slovenskih krajev pod fašizmom in še prej, o dogodkih, ki jih je osebno doživljal kot aktivni borec za pravice jugoslovanske manjšine in poslanec v italijanskem parlamentu vse do leta 1928, ko je pod pritiskom fašizma bil prisiljen zapustiti svoje rodno mesto Trst.

* * *

Mislim, da bi bilo dobro, da bi predvsem točno ugotovili, kaj je Julijska krajina in kako je prišlo do tega naziva. Nekoč, v letu 1868 je italijanski lingvist Ascoli po poreklu iz Nove Gorice predlagal Italijanom, naj se da deželam ob tedanji vzhodni meji Italije skupno ime Venezia. Te dežele so bile sestavljene iz treh Venecij: Venezia v ožjem smislu besede, Venezia propria (samo mesto), Venezia Tridentina (z glavnim mestom Trentom, ki se je po latinsko imenoval Trident) in Venezia Giulia (Istra in Slovensko Primorje). Ko so Italijani prišli v naše kraje, je naše ljudstvo ogorčeno nasprotovalo temu imenu, ne samo zato, ker Istra in Slovensko Primorje nista nikdar spadali pod Benetke, temveč tudi ker naziv Venezia Giulia odraža iredentistične cilje Italije.

Ker smo morali pod novimi pogoji, pod Italijo, nekaj od tega uradnega imena prevzeti, sem predlagal, da se v nazivu obdrži pridevnik Julijska, ker to zgodovinsko in zemljepisno nekaj pomeni, ker prihaja od Julijskih Alp, namesto Venezia pa naj se uporabi izraz krajina. Tako je nastalo naše ime Julijska krajina. To je bilo že leta 1920 ali 1921 kmalu po aneksiji.

Po prvi svetovni vojni, ko so bile prve volitve v italijanski parlament, je mene naše ljudstvo izvolilo in poslalo v rimski parlament skupaj s štirimi mojimi kolegi, enim Hrvatom in tremi Slovenci.

Torej slovanskih predstavnikov nas je bilo pet iz krajev, ki so bili anektirani na podlagi rapalskega sporazuma, v rimskem parlamentu. Jaz sem govoril prvi. To je bilo v razpravi o prestolnem govoru. Naravno, mi smo bili mala skupina v množici 500 poslancev in smo morali težiti za tem, da se prilagodimo novemu položaju, ker takrat ni kazalo, da bomo kmalu osvobojeni. Potrebno je bilo računati z desetletji in desetletji življenja pod Italijo, boriti se za to, da si ustvarimo kolikor toliko znosno stanje. Upali smo, da bomo ohranili vsaj naš jezik, naše šole itd. To upanje je seveda kmalu propadlo. Že leta 1922 je bil izdan zakon, s katerim so bile ukinjene vse naše šole. Začelo se je sistematično poitalijančevanje pred prihodom fašizma na oblast, tako rekoč od prvega dne.

Današnji proces obnove fašizma v Trstu in Italiji je popolnoma istoveten z rojstvom in vzponom fašizma v onem času. Tega procesa nisem sicer spremljal, temveč sem ga osebno doživljal in vidim, da tudi danes gre po prejšnjih poteh. Vsi italijanski režimi od leta 1920 dalje, ko je Italija dobila z rapalsko pogodbo te kraje, so se vrteli v znaku raznarodovanja slovenskega elementa. To je bilo načrtno in te stvari so znane. Jaz sem večkrat govoril z Mussolinijem, dokler je bil v rimskem parlamentu. Nekoč sva se pogovarjala o narodnih manjšinah. On mi je rekel: «Če bi Nemci v Gornjem Poadižju bili tako ljubeznivi, da ne bi živeli tam na meji, temveč v Lucci (severno od Firenc), bi jih pustil pri miru. Toda ker so na meji, jih moram zaradi državne varnosti poitalijančiti». Jaz sem mu odkrito povedal: «Če boste z nami dobro ravnali, se bomo resnično trudili, da postanemo most med Jugoslavijo in Italijo.» Dejal sem mu, da mi ne bi hoteli, da se zaradi nas preliva kri, in da bo Jugoslavija mirna, če bodo z nami dobro ravnali. Toda on mi je odgovoril: «Italija je asimilirala že toliko tujih narodov, pa bo asimilirala tudi vas.»

«Ne, sem mu odgovoril. Mi se bomo branili, mi bomo varovali svojo narodnost. Mi se bomo uprli vsaki asimilaciji. Ko ste vi tako prepričani, da nas boste asimilirali — sem rekel Mussoliniju — in ko smo mi z druge strani prepričani, da vam to ne bo uspelo, pustite nas pri miru, pa bomo videli, kaj se bo zgodilo. Asimilirajte nas po mirni poti, če vam bo uspelo, a mi se bomo na miren način temu upirali.»

Poitalijančevanje naših ljudi in krajev — to je bil njihov cilj. A sredstva za to so bila različna — od najhujšega terorja do tihe asimilacije.

Angelo Vivante govori v knjigi «Jadranski iredentizem», da Italijani lahko po mirni poti vršijo asimilacijo s samim vplivom svojega jezika in kulture. A dejstvo je, da tisti, ki ima šole v svojih rokah, v čigar vojsko gredo mladeniči iz narodnih manjšin, itd., lahko v tem smislu mnogo doseže. V pogojih, ki so obstajali pred vojno, so Italijani tudi imeli nekaj uspeha. Toda naše ljudstvo se jim je tedaj upiralo in ohranilo svojo narodnost. Danes gleda ono s ponosom na novo Jugoslavijo in nobena, pa tudi tiha asimilacija, ne bo imela nikakršnega uspeha.

V našem tisku se danes nekoliko enostransko prikazuje italijanski imperializem. Njihove aspiracije izvirajo že iz časov, ko so se italijanske dežele zedinjale. Oni so se čutili kot nasledniki Rima, potem kot nasledniki beneške republike, ki si je nekoč osvojila vso Dalmacijo, razen Dubrovnika. Zelo je značilno, da so Italijani prišli v naše kraje prepričani, da res osvobajajo italijansko deželo. Njihove široke množice so bile napačno obveščene, posebno o Istri in Trstu. Govorili so jim, da so to italijanske dežele, ki jih je Avstrija s silo obdržala. Ko so se srečevali z nami, so se proti nam obnašali kot proti sovražnikom — Avstrijcem. Niso si bili na jasnem, da smo mi Slovenci, Hrvati, pa celo deloma tudi Srbi (poleg Pulja je vas Peroj, v kateri še vedno živijo Srbi).

Hotel bi tukaj navesti neki svoj osebni spomin, ki najbolje prikazuje, kaj so mislili sami Italijani o svoji naravni meji. Kot odvetniški pripravnik v Trstu sem zastopal našo slovensko vas, Medjo vas, v sporu s Tržičem, ki je po narodnosti italijanski. Pravda je bila zelo ogorčena in dolgotrajna in se je vodila okrog pašnika na desnem zahodnem bregu Timave. Timava je rečica na današnji zahodni meji cone A pri Tržiču. Tržič je zastopal njegov predsednik odvetnik Toribolo. Večkrat je bila razprava prekinjena in videlo se je, da je v osnovi spora narodnostni spor. Na eni izmed razprav mi je Toribolo rekel: «Mi ne pustimo Slovencev čez Timavo na njen desni breg, ker je Timava prirodna meja med Slovenci in Italijani.» Torej, pravi avtohtoni Italijani so čutili, to rečico kot prirodno mejo med obema narodnostima. Vse tisto, kar je vzhodno od Timave, je slovensko, od levega brega Timave na vzhod se razprostira Kras — slovenska zemlja; desno je nižina — Italija.

Italijani pa so začeli zdavnaj pred prvo svetovno vojno govoriti, da jim je bog določil prirodno mejo, ki jo tvori tok Alp, ki se nadaljuje po Dinarskih planinah do Albanije. Vse, kar je na tej strani Dinarskih planin proti morski obali — je italijansko, a onstran Dinare so barbarske dežele, ki se Italije ne tičejo. V tem je prvi izvor njihovega imperializma. Torej Italija še ni bila zrela za imperialistične zahteve v kapitalističnem smislu besede, a že so se pojavljale te zahteve po naših deželah. Sto let vzgajajo svoje otroke v ljudskih šolah v tem duhu. V toliko je danes večji greh Američanov in Angležev, ker so prekinili neobhodno nujni proces, da bi se italijanski narod streznil in razumel, kje so njegove prave meje na vzhodu. Oni postavljajo n. pr. pravico tudi do Splita, ker je zgrajen na ostankih Dioklecijanove palače. Toda povsod imamo sledove rimskega cesarstva: tudi v Trieru, kjer se je rodil Karl Marx, tudi v Angliji, tudi v Nemčiji in v Franciji, tudi v Afriki in v Španiji. V duši Italijanov so še vedno te sanje. Jaz jih dobro poznam in kot poslanec v rimskem parlamentu sem imel priložnost videti, kakšni so. Videl sem tudi njihove šolske načrte in programe za ljudske, srednje in druge šole. Oni nenehno «jahajo» na teh spominih. Oni se čutijo za direktne naslednike Rimljanov. Ko se s to idejo navdihujejo, tedaj je klica imperializma tukaj. Naša nesreča je, da imamo takšnega soseda. Potrebna bodo leta in leta, preden se bodo takšni «spomini» Italijanom izbili iz glave, in preden bodo nehali s svojimi zahtevami do vzhodne obale Jadrana. Mi jim moramo nenehno odgovarjati: «Naša meja je Jadransko morje». To morje bo toliko časa meja, dokler ga ne bomo na podlagi morda nekega sporazuma z Italijo izsušili. Toda dokler je morje tu, je ono prirodna meja. Morje deli Apeninski in Balkanski polotok in sega na severu prav do Timava in Soče. Tu je prirodna meja in nikjer drugje. Tudi po sami geološki formaciji: z ene strani imamo Kras, z druge strani pa ravnino. Pravijo, da je zgodovina učiteljica življenja, toda jaz pravim: «geografija je učiteljica zgodovine in politike». Kajti konec koncev nam prav zemljepis kaže mejo v tem konkretnem primeru.

Ko se danes govori o Trstu, moramo upoštevati, da tu ne gre samo za Trst sam, ne gre samo za tistih nekaj kvadratnih kilometrov. Gre za njihove teritorialne zahteve po vsej naši obali vse do Dinarskih planin. To vprašanje ni samo vprašanje Slovenije in Slovencev, temveč tudi vprašanje Hrvatov, Srbov, Crnogorcev, vseh nas. Vsi mi moramo stati na braniku proti zahtevam, ki jih ima na tem delu Zahod proti nam. Italijanski narod je brez dvoma velik in talentiran. Mnogo je dal človeštvu in brez dvoma bo še dal. Mi želimo biti z njim dobri sosedi. Toda oni morajo opustiti te svoje nerazumljive zahteve.

Jaz zamerim predvsem g. Churchillu, ki govori o neki zedinjeni Evropi in je celo pred dvema, tremi leti bil na čelu neuradne organizacije, ki se bori za zedinjeno Evropo, in ki je dovolil, da se tako neoprezno ravna ter da se izda neka deklaracija. Mi nismo nekakšni Indijanci, ki se jim v ZDA določa, od katerega do katerega vzporednika in od katerega do katerega poldnevnika sega njihovo ozemlje. Tako se ne delajo meje med Jugoslavijo in Italijo. To vprašanje mora biti urejeno s sporazumom med Jugoslavijo in Italijo. To vprašanje mora biti urejeno s sporazumom med obema državama. To je v interesu zedinjene Evrope. Strašno je to, kar so nam storili. To je nepošteno. Oni darujejo Italiji tisto, kar ni njihovo, niti italijansko, tujo, jugoslovansko zemljo. Oni morajo to svojo napako spregledati in jo pravočasno popraviti.

(Iz «Mednarodne politike» št. 22. 16. nov. 1953)

40 milijard dinarjev za obnovo Reke in Istre

BEOGRAD 18. — Okrog 40 milijard dinarjev je bilo po vojni investiranih za obnovo in razvoj gospodarstva Reke in Istre. To je nekolikokrat več, kot je bilo investirano v času 25-letne italijanske okupacije v teh krajih. Pretežni del teh investicij je bil uporabljen za obnovo mesta in pristanišča Reke, za kar je bilo potrošenih skoraj 5 milijard dinarjev. Ostali znesek pa je bil v največji meri uporabljen za razvoj in modernizacijo rudarskega bazena v Labinu in za obnovo Pule.

BEOGRAJSKI KOMENTARJI O SINOČNJEM PELLOVEM GOVORU

MEGALOMANSKE ZAHTEVE RIMA onemogočajo miroljubne napore FLRJ

Pella formalno ne zavrača jugoslovanskega predloga, obenem pa postavlja pogoje in zahteva jamstva, ki imajo svoje korenine v 8-oktobrskem diktatu

Moša Pijade: «V Rimu se trudijo preprečiti mirno rešitev»

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 18. — Današnji govor gospoda Pelle v rimskem parlamentu ocenjujejo v Beogradu kot poizkus, da se s ponovnimi starimi in nesprejemljivimi pogoji onemogočijo miroljubni konstruktivni napori, ki gredo za tem, da se najde miroljubna rešitev tržaškega vprašanja in izhod iz današnjega napetega položaja. Potrebno je biti optimist, toda to ni dobro, kadar imamo opravka z Rimom, ugotavlja radio Beograd, v svojem komentarju v zvezi z govorom predsednika italijanske vlade, ki se po mišljenju v Beogradu ni razlikoval od izvajanja monarhistov in ostalih italijanskih poslancev, ki so včeraj govorili. Gospod Pella je ponovil ekstremne in megalomanske zahteve Rima do Trsta in cone B. Gospod Pella je rezerviran v zvezi z diplomatskimi akcijami, ki se vodijo, in se ne strinja z optimizmom, ki ga je izzval v inozemstvu zadnji govor maršala Tita. Italijanski vladni predsednik, ugotavlja radio Beograd, formalno ne zavrača jugoslovanskega predloga, toda postavlja pogoje in zahteva jamstva, ki imajo svoje korenine na sklepu od 8. oktobra. Govor gospoda Pelle ni konstruktiven in realističen, ker za domnevnimi izrazi dobre volje, frazami o želji Italije za miroljubno rešitev, stojijo nesprejemljivi pogoji, ki samo odlagajo miroljubno rešitev in lahko samo poslabšajo položaj, poudarja ob zaključku radio Beograd.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Moša Pijade je govoril danes popoldne na velikem zaključnem predvolilnem zborovanju v Ljubljani. Med drugim je govoril tudi o tržaškem vprašanju ter dejal:

«Tovariši in tovarišice, vi vsi ste danes priče, da smo pokazali v vprašanju Trsta dobro voljo. Pokazali smo enotnost in pokazali vsemu svetu, da smo storili vse, kar je bilo v naši moči, da se vprašanje reši na miren način. Vsi jugoslovanski konstruktivni predlogi, pa tudi tisti zadnji, o katerem je ves svetovni tisk pisal zadnje dni z velikim odobravanjem, so zbudili upanje v svetu, da je vendarle možna rešitev in to mirna in koristna rešitev. Medtem pa oni na oni strani, Italijani, ves ta čas samo podpihujejo ogenj in se trudijo, da preprečijo mirno rešitev.

Sinoči se je pričela razprava v rimskem parlamentu na osnovi interpelacij poslancev in strank. Tu so se javili monarhisti, od katerih eden pravi, da Italiji ne bi bilo treba podpisati miru leta 1947, ampak bi morala pustiti, naj bi Jugoslavija imela samo okupirano Istro in Reko. Tako bi Italija po trditvah tega modrijana lahko danes zahtevala vse te pokrajine, ker ne bi bilo mirovne pogodbe in bi bila samo okupirana ozemlja. Isti monarhistični modrijan pravi, da bi bilo treba izvesti plebiscit takoj po vojni in ne samo na Svobodnem tržaškem ozemlju, ampak tudi v Dalmaciji in Zadru.

Danes bo gospod Pella odgovoril na to vprašanje. Sklep od 8. oktobra so Italijani vedno postavljali kot prvi pogoj, njegova izvršitev naj bi bila pogoj za vse nadaljnje razpravljale. Mi pa vemo, da tega pogoja nismo in ne bomo sprejeli. Nam gre za pravice in življenja Slovencev v coni A in mi hočemo te zaščititi. Ne bo nam dovolj jamstvo zadrževanje italijanske vlade, hočemo se zaščititi. Danes še ne vemo, kakšno stališče bo zavzel Pella, toda težko lahko pričakujemo od njega, da pokaže nenadoma skromnost in razumevanje.

Danes se zavedamo naših interesov, naših pravic in moči, da te pravice branimo in očuvamo. Vedno smo pripravljeni, da svoje besede potrdimo z dejanji, ker naše besede lahko vodijo samo do dejanja, naša dejanja pa se ne smejo razlikovati od naših besed. Mi nismo za to, da bi sipali fraze, ampak da damo izraza našim idejam in občutkom ter resnim in upravičenim zahtevam naših narodov. Mislim, da lahko z vero in zaupanjem gledamo na nadaljnji razvoj tržaškega vprašanja. Zahodni zavezniki vedo, kaj pomeni Jugoslavija, kaj hoče in kaj more».

Na velikem predvolilnem zborovanju v Murski Soboti je predsednik Izvršnega sveta Slovenije Miha Marinko, potem ko je poudaril velike uspehe Jugoslavije na gospodarskem področju, omenil tudi tržaško vprašanje. Med drugim je dejal: «Samovoljni sklep zahodnih držav od 8. oktobra je samo kos papirja, ker brez nas ne more biti nobenega reševanja tržaškega vprašanja».

V Novi Gorici pa je govoril podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije dr. Marijan Brecelj. Govoril je o zunanji in notranji politiki Jugoslavije, ki ima vedno večji ugled v svetu, ter je pri tem pojasnil tudi stališče Jugoslavije v tržaškem vprašanju. Nadalje je pojasnil pomen volitev, ki bodo 22. novembra in ki bodo ponoven dokaz, kako strnjeno je jugoslovansko ljudstvo okrog svojega vodstva.

B. B.

Protest min. Zemljaka pri ZVU zaradi oviranja izvoza v FLRJ

Italija poskuša tudi z ozemlja cone A voditi proti Jugoslaviji gospodarsko vojno

Šef jugoslovanske delegacije v Trstu, opolnomočeni minister Jože Zemljak, je obiskal načelnika urada poveljnika cone A STO polkovnika Savilla in protestiral zaradi neizdajanja odobritev za izplačevanje invalidnin in pokojnin, ki jih jugoslovanska država plačuje upokojencem-invalidom v angloameriški coni. Jugoslovanska vlada daje redno na razpolago potrebne vsote denarja, čeprav bi bila ZVU kot začasni upravnik te cone dolžna sama prevzeti to breme. Zaradi tega je toliko bolj nerazumljivo, da dela ZVU težave pri rednem izplačevanju invalidnin in pokojnin.

Obenem je minister Zemljak opozoril ZVU, da je bilo zapaženo, da pristojni organi, ne izdajajo več dovoljenj za izvoz iz angloameriške cone v Jugoslavijo. Tako je podjetje Jugonafta iz Zagreba sklenilo kupčijo za 46 milijonov lir z rafinerijo Aquila. ZVU pa ni izdala izvoznega dovoljenja, čeprav je jugoslovanska Izvozna in kreditna banka dala jamstvo, da se bo to blago plačevalo sproti, kot bo dobavljeno. Poleg tega je minister Zemljak poudaril, da angloameriška vojaška uprava zavira uvoz določenega blaga iz Jugoslavije v angloameriško cono, na primer uvoz živine, drv, vina in drugega.

Šef jugoslovanske delegacije je zlasti poudaril dejstvo, da je bilo ugotovljeno, da so carinski organi prepovedali izvoz pošiljke avtomobilskih delov v Jugoslavijo, čeprav je angloameriška vojna uprava že izdala izvozno dovoljenje, Banca d'Italia pa je odobrila zamenjavo valute. Takih in podobnih primerov je precej.

Pri tem je minister Zemljak poudaril, da vse to vsiljuje sklep, da poskušajo italijanski funkcionarji v ZVU razširiti na cono A STO ukrepe gospodarske blokade, oziroma da gospodarsko vojno, ki jo italijanska vlada vodi proti Jugoslaviji, vodijo tudi z ozemlja, ki ga upravlja angloameriška vojaška uprava. Opozoril je ZVU, da bo Jugoslavija, če se bo ta pritisk nadaljeval, prisiljena, da tudi ona podvzame vse potrebne ukrepe, da se to prepreči.

RIMSKA NEPOPUSTLJIVOST OVIRA SKLICANJE KONFERENCE

PELLA VZTRAJA PRI IZVEDBI ANGLOAMERIŠKEGA DIKTATA

Dragoceno priznanje predsednika italijanske vlade: diktat je sad italijanske diplomatske akcije in v skladu z njenimi zahtevami - „Plebiscit“ je še vedno na dnevnem redu

(Od našega dopisnika)

RIM, 18. — V današnjem nadaljevanju diskusije o tržaškem vprašanju v italijanski poslanski zbornici je bil najvažnejši odgovor ministrskega predsednika in zunanjega ministra Pelle na interpelacije in vprašanja raznih poslancev; ta odgovor je bil obenem nekaka programska izjava vlade o njeni politiki v tržaškem vprašanju.

V Pellovem govoru padeta v oči predvsem dve dejstvi. Prvič je še enkrat potrdil nepopustljivo stališče svoje vlade, zlasti v indirektni obliki, ko je «odobraval» včerajšnje točke liberalnega poslanca Corteseja, drugič pa je izustil dragoceno priznanje, da je sklep od 8. oktobra prišel kot posledica zahtev italijanske diplomacije, in ne, kot sta trdila Eden in Dulles po tajnem preudarku Londona in Washingtona, o katerem niti Rim ni bil obveščen.

Pred Pello je kmalu po začetku seje govoril kominformistični poslanec Giancarlo Pajetta, ki je prikazal interpelacijo KPI v zvezi s tržaškimi dogodki. Predvsem je pozval vlado, naj se drži zahtev, vsebovanih v resoluciji tržaškega občinskega sveta, za katero so glasovale vse iredentistične stranke od fašistov do kominformistov. Med drugim je Pajetta dejal tudi, da je italijanska vlada skupno z zahodnimi zavezniki kriva, če so jugoslovanske čete še na STO, «kajti Jugoslavija je bila pripravljena po začetku veljavnosti mirovne pogodbe izprazniti cono B in omogočiti ustanovitev STO».

Pella je začel svoj govor s trditvijo da gre v tej razpravi za dve skupini problemov: «problem žalostnih dogodkov 5. in 6. novembra» in «osnovno vprašanje». O prvem vprašanju je dejal, da italijanska vlada vztraja pri razlagi, ki jo vsebuje njena nota od 8. novembra, da pa italijanske oblasti nadaljujejo s preiskavo. Izrazil je začudenje, da je poveljnik cone tudi po 8. oktobru prepovedal izobesiti zastavo na tržaškem občinskem poslopju, in nato dopustil možnost da so se 6. novembra med demonstrante vmešali tudi «provokatorji». Dejal je, da je «italijanska policija v zadnjih letih pokazala vse drugačne zglede, ko je šlo za zadušitev neredov kakršne koli vrste. Potem je najavil da italijanska vlada proučuje «potrebo določenih koristnih ukrepov», glede katerih si pridržuje pravico, da jih predlaga zavezniškim vladam.

Pella je nadalje dejal da Edenove in Dullesove izjave o tržaških dogodkih, «niso odgovarjale upravičenemu pričakovanju» Italije, «zlasti še ker bi po sporočilu od 8. oktobra upravičeno lahko pričakovali besede večjega razumevanja», izrazil pa je upanje, da bodo te izjave «izpopolnjene in popravljene po rezultatih preiskav, o katerih na srečo vem, da se vodijo». Glede tržaških dogodkov je še povedal, da pripravlja vlada zakonske ukrepe, po katerih bodo družine žrtev tržaške provokacije in ranjence obravnavali po normah, ki veljajo «za padle in ranjene v vojni za narodno stvar». Najboljša zaščita pa je, je dejal Pella, «v pospešenju diplomatske akcije da bi bili Italijani Trsta in ozemlja dokončno združeni z Italijo»

Nato je predsednik italijanske vlade prešel k «osnovnemu vprašanju». Najprej je dejal, da lahko sedanja italijanska zunanja politika na najboljši način zaščiti italijanske narodne interese, nato pa menil, da bi bilo «skrajno nevarno, ko bi naša strast zaradi Trsta izkopala nepremostljiv prepad» med Italijo in Zahodom, bolje atlantskim paktom. Nato je zavrnil možnost, da se tržaško vprašanje reši v skladu z mirovno pogodbo in dejal, da je treba najti boljšo rešitev katero iščejo že vse italijanske vlade od podpisa mirovne pogodbe dalje.

O Pajettovem predlogu, naj se Italija obrne na OZN z zahtevo po plebiscitu na STO, je Pella dejal, da sovjetsko stališče ne kaže, da bi imela ta zahteva pri OZN uspeh, in se nato obrnil na Pajetto z dvema zelo značilnima in zanimivima vprašanjema: 1. ali je po Pajettovem mnenju mogoče odstraniti to težavo (namreč sovjetsko stališče) in bi torej ta zahteva imela upanje na uspeh? in 2. izvedba kakšnega plebiscita se naj zahteva od OZN, se pravi, ali bi šlo za plebiscit po italijanski zahtevi izveden na vsem STO, z dvema samima alternativama?

Nato je Pella prešel k svojemu dragocenemu priznanju o izvoru diktata od 8. oktobra. Omenil je Okroglico «in druge znake, ki so kazali, da čas ne dela več za Italijo, za Trst in za mir», nato svoj govor na Kapitolu 13. septembra ki da je bil nadaljevanje De Gasperijevega govora v parlamentu 21 julija in Pellovega govora, spet v parlamentu, 19. avgusta, potem pa dejal, nanašajoč se na svoj kapitolski govor: «Diplomatska akcija, ki je sledila temu govoru je pripeljala do angloameriškega sklepa od 8. oktobra».

Izvor angloameriškega diktata je potemtakem treba iskati v akciji italijanske diplomacije, in sicer kot je razvidno iz Pellovih besed, že od onega izsiljevalskega dejanja, ki je bil De Gasperijev govor 21. julija, naperjen, kot je znano, proti vabilu jugoslovanski vojaški delegaciji na razgovore v Washington. Koncentracija italijanskih čet na jugoslovanski meji konec avgusta pade torej že nekam v polovico te akcije.

Da gre pri sklepu od 8. oktobra predvsem za italijansko maslo, ki sta ga London in Washington podprla s svojo avtoriteto, dokazujejo tudi nadaljnje Pellove besede. Na primer: «Mi smo takrat priznali Angloameričanom, da njihov sklep odgovarja zahtevam, ki smo jih mi predložili». Nadalje je Pella zatrdil, da je pomenil 8 oktober «odločno izboljšanje italijanskega položaja» in podprl svojo trditev s pripombo, da to dokazuje tudi silovita jugoslovanska reakcija.

Glede sedanjega stališča italijanske vlade je Pella predvsem «zaprosil» parlament, naj mu dovoli «rezerviranost, ki se jo je vlada obvezala spoštovati». Zaradi tega, je dejal, tudi ne bo odgovoril na «neki nedavni govor in na članek, ki je ta govor dopolnil» (gre za nedeljski Titov govor in ponedeljski komentar v «Borbi»). Vendar je rekel, da «se ne strinja z optimističnim tolmačenjem», očitno v zahodnem tisku.

«Lahko pa rečem, je dejal Pella, da v sedanjem trenutku še ni konkretnih predlogov ne formuliranih ne sprejetih ne odklonjenih. Smo šele v fazi sondiranja». Dodal je, da se vlada v teh stikih ravna po «duhu, ki izhaja iz nepremakljive nujnosti in najodločnejše volje, da se zavarujejo pravice in interesi Italijanov».

Nato je Pella v treh točkah strnil stališče italijanske vlade «tako za možnost skupnega obravnavanja ali akcije, kot tudi za možnost, da se ta akcija in to proučevanje ne vodi skupno» (kar pomeni s preprostimi besedami: na konferenci ali ne na konferenci) v štirih točkah.

«Prvič mora iti za iskanje rešitve, ki bi zadevala vse Tržaško ozemlje; odklanjamo zamisel, da bi proučevanje moralo zadevati cono A in način izvedbe sklepa 8. oktobra.

Drugo je, da vlada sicer ne izključuje drugih formul, ki jih je druga stran v preteklosti že predložila, da pa ima še danes plebiscit za najboljše in najbolj demokratično sredstvo, da se doseže pravična in dokončna rešitev.

Tretjič mora sklep od 8. oktobra ostati v vsakem primeru nedotakljiv in nepreklicljiv.

Četrtič sodimo, da je nujno potrebna zadostna priprava, če se hočemo izogniti tveganjem, ki bi neizbežno izhajala iz neuspeha morebitnega kolektivnega napora».

K vsemu temu je Pella dejal, da je Italija «torej pripravljena dati svoj aktivni prispevek k pobudam, ki bi lahko pripeljale do dokončne rešitve vprašanja Tržaškega ozemlja v celoti». Končal je s patetično retoriko, da hoče vlada «služiti stvari miru, služiti stvari naših bratov na Tržaškem ozemlju in resnično približati oni dan — ki smo si ga želeli pred mesecem dni vsi skupaj — ko bomo lahko zasadili trikoloro v Trstu in njegovem ozemlju».

A. P.

Pogajanja v Panmunjomu

PANMUNJOM, 18. — Po današnji seji pododbora, ki razpravlja o sestavi in kraju politične konference, je ameriški predstavnik Dean izjavil, da so predstavniki Kitajcev in severnih Korejcev zavrnili njegove včerajšnje predloge, na podlagi katerih, naj bi se znova proučilo vprašanje udeležbe nevtralnih držav šele po rešitvi korejskega vprašanja ali pa v primeru neuspeha mirovnih pogajanj.

Novi predlogi severnega poveljstva pa so baje v tem, naj bi nevtralne države povabili že v začetku konference, toda samo zato, «da obrazložijo svoje stališče ki utegnilo biti v pomoč». Pravico do sprejemanja odločitev pa bi imeli samo obe sporni stranki, nevtralne države pa ne bi imele pravice glasovanja. Med nevtralnimi državami našteva severno poveljstvo razen nazijskih držav tudi Sovjetsko zvezo. Dean je zahteval k temu predlogu pojasnila, ki mu jih je voditelj severne delegacije obljubil za jutri.

Iz Taipeha javljajo, da je vsa Cangkajškova vlada danes odstopila. Vzroki ostavke niso znani. Kakor javlja «United Press», pa je Cangkajšek sprejel samo ostavko glavnega tajnika in si je pridržal pravico odločanja o ostavki ostalih članov vlade. Vendar pa se zdi, da je kriza v zvezi z notranjimi vprašanji in ne z mednarodnimi, kakor so prvotno domnevali.

Nesoglasja o evropski vojski med francoskimi socialisti

Pogoji stranke za odobritev pogodbe o obrambni skupnosti - Molletove izjave - Prihodnji teden sestanek Bidault-Adenauer o Posarju

PARIZ, 18. — V narodni skupščini se je danes nadaljevala debata o evropski obrambni skupnosti.

Medtem je socialistična stranka stavila svoje pogoje za pristanek na ustanovitev evropske vojske. Skupščini je poslala resolucijo, ki so jo danes izglasovali v izvršnem odboru. Pri glasovanju te resolucije pa se je pokazalo, da je v stranki močna struja, ki načelno nasprotuje evropski vojski. Resolucija je bila namreč sprejeta samo s 60 glasovi proti 35. Naklonjena je ratifikaciji pogodbe o evropski vojski pod pogojem, da Velika Britanija sklene zavezništvo z obrambno skupnostjo in da se ustanovi nadržavna politična oblast, ki bo nadzorovala evropsko vojsko.

Še prej se je 42 socialističnih poslancev izreklo proti evropski vojski. Izstopili so iz mednarodnega socialističnega gibanja za združene države Evrope, ker se ne strinjajo z ustanovitvijo evropske obrambne skupnosti.

Mnenje opazovalcev je, da bo spričo stališča socialistov postala ratifikacija še težja.

Glavni tajnik stranke Guy Mollet je agenciji «United Press» izjavil, da bi ZDA in Velika Britanija verjetno oborožile Nemčijo, če Francija ne bi odobrila pogodbe o evropski obrambni skupnosti. Izjavil je tudi, da je malo verjetnosti, da se doseže končni sporazum o Posarju, če Francija in Nemčija ne nudita tamkajšnjemu prebivalstvu nove možnosti, da se jasno izrečejo o politični bodočnosti.

Izjavil je tudi, da si Francija ne bo priključila Posarja, toda tudi ne more pristati na njegovo priključitev k Nemčiji, ter je predlagal evropeizacijo.

O Nemčiji je tudi izjavil, da Francija ne bi pristala na njeno nevtralizacijo in je pripomnil, da bi morali nasprotniki evropske vojske vedeti, da bi pomanjkanje ratifikacije zadevne pogodbe odvzelo Franciji vse možnosti nadzorstva nad nemško oborožitvijo. Vendar pa je absolutno potrebno, da Francija dobi formalna jamstva od Anglije in Amerike proti morebitnemu nemškemu poizkusu, da izstopi iz te skupnosti. Dejal je, da je nemška oborožitev neizbežna in je po njegovem evropska obrambna skupnost najboljša rešitev za Francijo.

V zvezi s sovjetsko odklonitvijo vabila na konferenco štirih je Mollet izjavil, da bi moral Zahod pustiti odprta vrata in iskati rešitev raznih svetovnih vprašanj z Rusijo. Toda v tem času je treba nadaljevati z organiziranjem kolektivne varnosti. Po njegovem mnenju bi moral Zahod sporočiti Rusiji, da načelno sprejme konferenco petih, toda šele po konferenci štirih o Nemčiji in Avstriji in potem, ko bo Kitajska pokazala svojo dobro voljo na Koreji.

V zvezi s Posarjem je danes predstavnik francoskega zunanjega ministrstva sporočil da se bosta zunanji minister Bidault in nemški kancler Adenauer sestala prihodnji teden v Haagu in začela razgovore o Posarju.

Idiotska zloba rimskih špekulantov

Kuharji v rimski imperialistični kuhinji so do kraja na suhem z «argumenti». Da bi vendarle na neki način povedali svetu, da še vedno mislijo na cono B, so po svojem klerofašističnem tisku lansirali naslednjo vest: «Nocoj se je zvedelo, kako si jugoslovanski načrt zamišlja — recimo tehnično — zadevo slovenskega koridorja med Škednjem in Žavljami kot nadomestilo za morebitni odstop Kopra, Izole in Pirana. Jugoslavija bi bila pripravljena sprejeti zgraditev sistema nadzemeljskih cest, ki bi omogočil teritorialno kontinuiteto med mestom in istrskimi središči. Z drugimi besedami: gre za velik most, ki naj bi se dvigal nad tistim delom obale cone A, katerega Jugoslavija zahteva.»

Kdor je le površno čital italijanski iredentistični tisk, je moral opaziti velikansko zadrego zaradi zelo ugodnega odmeva, na katerega sta naletela v svetu tako beograjski in ljubljanski govor maršala Tita in Kardelja, kakor tudi predlog Koče Popoviča o predkonferenci petorice. V Rimu so si torej nujno postavili nadvse važno vprašanje: kako in na kak način paralizirati ta ugodni odmev. Seveda, časa ni bilo mnogo, argumentov pa še manj in tako se je rodil eden izmed najbolj idiotskih manevrov rimskih imperialističnih kuharjev, manever, ki je izražen v gornjih treh dobesedno navedenih stavkih.

Pa še nekaj. Tudi za tem idiotskim in na videz popolnoma neresnim manevrom se skriva strupena ost italijanskega imperializma: «most» namreč predpostavlja, da je tudi na oni strani nekaj, kar bi Italija morala dobiti. To pomeni, da poskušajo v Rimu na ta bedasti način povedati, da hočejo Koper, Izolo, Piran itd. itd. (morda celo Pazin, ki ga je neki rimski onorevole postavil v cono B) in da je že zaradi tega nemogoče, da bi Jugoslavija kakor koli prišla do obale Tržaškega zaliva.

So pa v Trstu debeloglavi kalini, ki so šli tudi na te limanice in ob pogledu na «nazoren prikaz» idiotskega mostu v «Ultime Notizie» (vtis imamo, da je bil kliše narisan in pripravljen že dan poprej, preden je «Giornale» spustil to «vest») izražajo svoje začudenje, zgražanje, obžalovanje in kar je še podobnih čustev.

Takim kalinom damo dober in koristen nasvet: bolj natančno naj si ogledajo govore in članke odgovornih jugoslovanskih voditeljev, če hočejo, pa naj se o tem poučijo recimo s poslušanjem koprskega radia. Koristilo bo njihovemu dušnemu miru.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1944 proglašen maršal Tito za narodnega heroja.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, četrtek 19. novembra Elizabeta, Imica. Sonce vzide ob 7.09 in zatone ob 16.31. Dolžina dneva 9.22. Luna vzide ob 15.07 in zatone ob 5.16. JUTRI, petek 29. novembra Feliks, Vladiboj

Izvedba diktata od 8. okt. bi pomenila gospodarsko propast mesta in vasi

NESRAMNO VARANJE TRŽAŠKEGA DELAVSTVA

IZREDNI KREDITI ZA SELAD SO LE PRAZNA OBLJUBA RIMA

Odpuščene delavce angloameriških vojaških sil bodo sprejeli v SELAD na škodo starih brezposelnih delavcev, ki že leta zaman čakajo, da bi dobili vsaj za nekaj časa zaposlitev

Conski poveljnik je odobril nove fonde za SELAD. To nakazilo in nadaljnja nakazila naj zmanjšajo brezposelnost, upoštevajoč zlasti sedanje odpuste nameščencev zavezniških oboroženih sil.

Namestitve pri SELAD bo urejal posredovalni urad oddelka za delo. V zvezi s sedanjimi in bodočimi ukrepi za pomoč osebju, ki so ga ali ga bodo odpustile zavezniške sile, vabi Urad za delo vse, ki so se že prijavili za brezposelne, da sporočijo posredovalnim uradom, če bi sprejeli eventualno delo, ki bi jim bilo ponujeno na podlagi načrtov, katere bo začel izvajati v kratkem SELAD.

Osebje, ki bo še odpuščeno od zavezniških oddelkov in uradov, bo podalo svojo izjavo istočasno z vpisom v seznam brezposelnih.

Ta poziv velja za osebje moškega spola.

Opozarjamo, da nudijo načrti SELAD v splošnem možnost ročnega dela.

Iz Rima se je vrnila skupina predstavnikov angloameriških vojaških sil, ki je skupno s tajnikom Delavske zbornice dr. Novellijem obiskala italijanskega ministra Scocco, ministra za delo Rubinaccija in generala Pezzija iz ministrstva za obrambo.

Delegacija je izjavila, da je dosegla znaten uspeh, to je izredne kredite za tržaško ustanovo Selad (delovni odsek za pomoč brezposelnim), ki bo zaposlila tisoč delavcev, katere sta odpustili angleško in ameriško poveljstvo vojaških sil. Listi poročajo, da je ZVU že določila, kako se bodo odpuščeni delavci zaposlili, ter da bo objavljeno o tem tudi poročilo.

Na prvi pogled bi se torej zdelo, da je italijanska vlada velikodušno priskočila na pomoč novim brezposelnim delavcem. Toda stvar je drugačna. Teh tisoč delavcev, ki so bili odpuščeni po krivičnem diktatu, bo res našlo zaposlitev pri Selad, čeprav le za šest mesecev. Toda za njihovo zaposlitev niso potrebni nobeni izredni krediti, ker se pri tej ustanovi že tako vrstijo zaposlitve brezposelnih delavcev. Zvedeli smo namreč, da so nekatere brezposlene delavce, ki so jih vojaške sile odpustile, že zaposlili, toda le namesto tistih brezposelnih delavcev, ki že dolgo čakajo na pomoč Selad in bi prišli sedaj na vrsto glede zaposlitve, pa so izpadli. Pri ustanovi Selad delajo brezposelni delavci namreč samo šest mesecev, ker se njihovo delo šteje pravzaprav kot nekaka podpora za brezposelne. Da bi torej pokazali skrb italijanske vlade za nove brezposelne delavce, so se poslužili te prevare, posledice pa bodo nosili le tisti brezposelni delavci, ki so zaradi dolgotrajne brezposelnosti še bolj potrebni pomoči. Ker ustanova Selad med tem odpušča tiste delavce, ki sproti dosegajo šest mesecev zaposlitve, se ne bo s tem število brezposelnih, ki je med tem naraslo za najmanj tisoč delavcev, nič zmanjšalo.

To so torej rezultati potovanj sindikalistov v Rim. Zaradi tega so bila ta potovanja odveč, saj so služila samo iredentističnim načrtom. Sicer pa šovinisti sami priznavajo, da gre le za začasno rešitev, pri čemer seveda ne omenjajo, da se to dogaja na škodo starih brezposelnih.

Naravnost smešno pa zveni poročilo o obisku zgoraj omenjene delegacije pri generalu Pezziju. Delegati so namreč z njim razpravljali, kako naj bi se civilno osebje, ki je bilo sedaj odpuščeno, zaposlilo pri italijanski vojski, ko zasede Trst. Ne glede na to, da je prihod te vojske v Trst zelo problematičen golob na strehi, je splošno znano, da italijanska vojska ne zaposluje civilnih delavcev in je zato vse to razpravljanje le pesek v oči.

Edina trajna rešitev za odpuščene delavce vojaških sil bi bila njihova vključitev v proizvodnjo. Danes pa ni nobenih perspektiv za tako rešitev, saj tisti delavci, ki delajo po raznih tovarnah, drže marsikje križem roke. Tako je na primer v sami ladjedelnici Sv. Marka nad tri sto delavcev v pričakovanju na delo ter dobivajo zato tudi skrajno nizke mezde. Zato se tudi med vsem delavstvom vedno bolj širi prepričanje, da je treba poostriti borbo proti krivičnemu diktatu, ki je med drugim tudi močno povečal gospodarsko krizo v Trstu.

Seja izvršnega odbora OF za Tržaško ozemlje

Tajništvo OF vabi člane na sejo izvršnega odbora, ki bo danes zvečer ob 20. uri na sedežu v Ul. R. Manna 29.

Namestitev posvetovalne komisije Mestne knjižnice

Včeraj je župan namestil člane posvetovalne komisije Mestne knjižnice, ki jih je občinski svet imenoval s svojim sklepom št. 92 od 27. 3. 1953. Člani komisije so naslednji: prof. dr. Ezio Benardoni, prof. dr. Attilio Gentile, prof. Aurelia Gruber-Benco, Scaramangà de Altomonte Giovanni in prof. dr. odv. Manlio Udina.

DAR BIVŠIH PARTIZANOV JUGOSLOVANSKIM VOJAKOM

Jugoslovanska ekonomska delegacija je v teh dneh prejela tudi nove denarne zneske za nakup daril za jug. vojake

Te dni se je na jugoslovanski ekonomski delegaciji zglasila skupina slovenskih in italijanskih bivših partizanov in predstavniku delegacije izročila darilni paket s prošnjo, da se izroči jugoslovanskim vojakom na meji med STO in Jugoslavijo. Partizani so izjavili naj se to njihovo darilo jugoslovanskim vojakom tolmači kot izraz simpatij in ljubezni, ki jo goje bivši partizanski borci do herojske jugoslovanske armade.

Jugoslovanska delegacija je v teh dneh prejela tudi večje denarne zneske s prošnjo, da jih uporabi za nakup daril za jugoslovanske vojake, ki bde na meji nad nedotakljivostjo tržaškega področja.

Obnovitev obrtnih dovolilnic krošnjarjev

Županstvo poziva vse tiste, ki se ukvarjajo s krošnjarstvom, z obrtno dovolilnico tržaške občine, naj do 31. decembra 1953 neposredno ali po sindikalnih organizacijah predložijo to dovolilnico, da se nanjo aplicira potrdilo za leto 1954.

Županstvo nadalje sporoča, da ne bodo obnovili tistih dovolilnic za krošnjarstvo, katerih lastniki ne bodo s posebnim potrdilom pristojnega registrskega urada dokazali, da so redno plačali poslovni davek (imposta sull'entrata). To potrdilo izdaja registrski urad brezplačno.

Tistim, ki ne bodo predložili obrtne dovolilnice v omenjenem roku, bodo prepovedali prodajo ter bo njihova obrtna dovolilnica izgubila vso veljavnost.

TELEFONSKE ŠTEVILKE ZA PRIMER NUJNOSTI

Rdeči križ:	66 - 60
Gasilci:	2 - 22
Policija	2 - 23

Včeraj 1-urna stavka uslužbencev ACEGAT

Predvčerajšnjim so se morali sestati predstavniki upravne komisije ACEGAT in predstavniki delavcev, da bi razpravljali o raztegnitvi sporazuma z dne 29. aprila, kar delavci že dolgo zahtevajo. Ravnateljstvo ACEGAT pa je izjavilo, da sestanka ne bo. To je vse delavstvo ogorčilo, tako da je sklenilo, da bo eno uro stavkalo.

Zato so včeraj vsi delavci in nameščenci ACEGAT stavkali. Delavci in nameščenci so zapustili delo uro prej kot po navadi. Sprevodniki in vozači tramvajev, filobusov in avtobusov so tudi stavkali po eno uro, tako da je bil ustavljen ves tramvajski in filobusni promet od 10. do 11. ure in od 17. do 18. ure. Zjutraj je stavkalo osebje prvega turnusa, popoldne pa osebje drugega turnusa.

Uslužbenci ACEGAT zahtevajo med drugim ureditev vprašanja tistih državnih praznikov, ki padejo na nedelje; zvišanje osnovnih mezd in določene ugodnosti za bivše bojevnike. Vse to je bilo že urejeno z omenjenim sporazumom, ki ga pa ravnateljstvo še ni hotelo raztegniti na Trst.

PEREČE VPRAŠANJE PO TUBERKULOZI OKREVANIH DELAVCEV

Pravica okrevanih delavcev do zaposlitve mora biti zajamčena z zakonskimi predpisi

Neučinkovitost uradno ustanovljene komisije za urejevanje ponovne zaposlitve okrevanih tuberkuloznih bolnikov

Že večkrat smo v našem listu pisali o okrevanih tuberkuloznih bolnikih, ki zapuščajo bolnišnice in sanatorije. Ti bolniki, delavci in uradniki, ostanejo v večini brezposelni, brez zaslužka z edino skromno podporo zavarovalnega zavoda. Ta podpora pa traja samo določen čas, nakar ostane okrevani tuberkulozni bolnik brez vsake podpore. Vprašanje teh nezaposlenih delavcev je bilo načeto že pred najrazličnejšimi uradi in ustanovami. Povedali smo že večkrat, kako delodajalci nočejo sprejeti več v službo delavca ali uradnika, ki je okreval. Toda to ni vse. Delavec, ki je bil zaposlen pri težjih delih in ki je potem zbolel od tuberkoloze, se ne more več vrniti v stari poklic zaradi fizične izčrpanosti in šibkega zdravljal, ki mu ne dovoljuje napornega dela.

Toda podjetja in ustanove bi morale upoštevati, da so mnogi delavci in uradniki zboleli na delu ali pa so v službi pospešili razvaj bolezni. Zato bi jih morali zaposliti pri lažjih delih, kjer bi si še nadalje služili kruh. Resnica pa je, da ostane večina okrevanih tuberkuloznih delavcev in uradnikov brezposelni in da morajo živeti s podporo ali miloščino določenih socialno-podpornih ustanov, če nimajo takih sorodnikov, ki jim lahko pomagajo.

Da bi našli zaposlitev teh oseb je bila že 1948. leta ustanovljena komisija, ki naj bi imela sedež na uradu za delo. Za predsednika komisije je bil imenovan sedanji načelnik urada za delo inž. De Petris, za člana komisije pa sta bila imenovana dva tržaška zdravnika. Naloga komisije je bila, da poskrbi zaposlitev okrevanim tuberkuloznim delavcem in uradnikom, upoštevajoč njihove zdravstvene in fizične zmogljivosti. Zdi pa se, da je bila ta komisija ustanovljena samo na papirju in da je v zadnjih časih opustila celo redne sestanke, tako da okrevani tuberkulozni delavci in uradniki niso imeli do sedaj nobene koristi od te «uradno» ustanovljene komisije.

Zato se je avtonomni odbor zveze za borbo proti tuberkulozi v teh dneh obrnil na pristojne oblasti in jih pozval, naj storijo vse, da bo komisija za zaposlitev bivših tuberkuloznih delavcev in uradnikov lahko prebredla dosedanje morebitne prepreke in se resno zavzela za to nesrečno kategorijo delovnih ljudi. Z namenom poživitve delovanja komisije in z namenom, da se enkrat za vselej načne vprašanje zaposlitve teh delavcev, avtonomni odbor zveze za borbo proti tuberkulozi predlaga, da se v gornjo komisijo vključijo tudi predstavniki sindikalnih organizacij in predstavniki zveze za borbo proti tuberkulozi ter post-sanatorijalnega združenja.

Pozabiti pa ne smemo na dejstvo, da je edina rešitev tega vprašanja v tem, da državna oblast odločno prevzame v roke obrambo pravic tuberkuloznih delavcev in uradnikov. Delovanje katerekoli komisije, če ni podprto z zakonskimi predpisi, se nujno razblini v dolgočasne sestanke brez konkretnih koristi. Zaradi tega je treba zahtevati, da z zakonom zagotovijo tuberkuloznemu delavcu ali uradniku službo potem ko je okreval. Ta služba pa mora biti primerna za njegovo zdravje in za njegove fizične sposobnosti. Samo tako bo vprašanje res temeljito rešeno. Kljub temu pa pozdravljamo vsak napor katerekoli organizacije, ki si prizadeva izboljšati sedanje resno stanje okrevanih tuberkuloznih delavcev in uradnikov.

OBVESTILO Delavskih zadrug

Predsednik tržaškega sodišča je z dekretom 5.10.1953, položenim s prepisom sklepa v tržaški občinski palači, dovolil javno razglasitev naslednjega sklepa:

Zadružna družba z omejeno zavezo, Delavske zadruge v Trstu, Istri in Furlaniji s sedežem v Trstu je 23.9.1953 po opozorilu članom in na podlagi 4. točke III. člena statuta

SKLENILA, da izključi iz zadrug 74.635 članov, ki niso izpolnili statutarnih obvez, ki so v skladu s sedanjim zakonom o zadružništvu, in sicer člane, katerih seznam je položen na sedežu Delavskih zadrug, v uradu članov; seznam, ki ga je podpisal predsednik in ravnatelj Delavskih zadrug;

OPOZARJA, da bo rok 30 dni, ki ga določa člen 2527 civilnega zakonika za morebiten ugovor proti temu sklepu o izključitvi pred tržaškim sodiščem, začel veljati po vseh objavah tega sklepa, ki jih določa omenjeni dekret in sicer v Uradnem listu ZVU, v Uradnem listu italijanske republike, v Uradnih listih (FAL) v Gorici in Vidmu ter trikrat v presledku 14 dni v tržaških dnevnikih

NADZORNI ODBOR

Ljudska prosveta

«TRŽAŠKI ZVON» vabi svoje pevce k pevski vaji, ki bo danes 19. t. m. ob 20.30 uri. Prosimo točnost.

Razna obvestila

RAZPRODAJA JEČMENOVEGA DROŽJA

Danes 19. t. m. od št. 31. do št. 65, v petek 20. t. m. od št. 66 do št. 100, v soboto 21. t. m. od št. 101 do št. 140, v torek 24. t. m. od št. 141 do št. 190, v sredo 25. t. m. od št. 191 do št. 270.

STRELSKE VAJE

Ob spodaj navedenih dnevih in urah bodo strelske vaje enot ameriške posadke v Trstu (TRUST) na naslednjih streliščih:

Strelišče za metalce granat in raket v Malem Repnu od 23. do 28. nov. od 6.00 do 18.00.

Strelišče za minometalce v Malem Repnu od 23. do 28. nov. od 6.00 do 18.00.

Švedski in argentinski filmi v Avditoriju ZVU.

Filmski odsek zavezniške poročevalske službe bo v četrtek, 19. t. m., ob 19.00 in 21.00 uri predvajal v Avditoriju Zavezniške vojaške uprave nekaj švedskih in argentinskih kratkih filmov. Na sporedu je najprej kratek film **«Slikovita Švedska»** v barvah, ki kaže švedsko pokrajino, folkloro, šege in navade, ljudi in kraje. Drugi švedski film, **«Utripanje mesta»**, je eden najboljših filmov, ki jih je izdelala švedska ustanova za turizem in je bil zaradi svoje dramatičnosti in fotografskih kakovosti nagrajen že na raznih mednarodnih festivalih.

Argentinski kratki filmi, ki so tudi na sporedu, so trije: **«Hiša za Juana Lopeza»**, ki kaže obisk v Buenos Airesu, **«Himna vere»**, ki prikazuje delovanje bolniške šole na neki argentinski polikliniki, ter **«Trgatev v Argentini»**, ki kaže sprevod alegoričnih voz, plese in noše južnoameriške folklore. Vstop prost.

Imenovanje novega člana pokrajinske deputacije

Ker je dr. Giorgio Buda, efektivni član pokrajinske deputacije, podal na svoje mesto ostavko, je predsednik cone s svojim zadnjim dekretom imenoval na njegovo mesto dr. Danteja Petrinija. Na mesto dr. Petrinija pa je bil z isto odločbo imenovan Ettore Suban.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 18. novembra 1953 se je v Trstu rodilo 5 otrok, umrlo je 8 oseb, porok pa je bilo 8.

POROČILI SO SE: mehanik Mario Rakar in gospodinja Celestina Viller, pek Albino Trampus in prodajalka Alma Stepančič, mehanik Ferruccio Guerrieri in delavka Gabriela Micheluzzi, težak Emilio Bortolutti in gospodinja Francesca Faletič, zobotehnik Ervino Debiasi in gospodinja Bruna Turini, uradnik Glauco Bilucaglia in učiteljica Edvina Gessi, mehanik Francesco Micetich-Montuori in gospodinja Rosa Mileti, kmet Josip Kresevič in gospodinja Olga Slava Bubnič.

UMRLI SO: 77-letni Adolfo Zamperdi, 85-letna Maria Marani vd. Pace, 57-letni Francesco Batti, 57-letni Giuseppe Fontanot; 84-letni Alberto Finzi Salvatore, 61-letni Alfonso Domenichini, 72-letna Carolina Ceugna por. Marenzi, 82-letna Emma Lucilla Protti vd. Roppi.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V soboto, 21. nov. 1953 ob 20.30 uri gostovanje v BORŠTU z Nušićevo komedijo „Narodni poslanec"

GLEDALIŠČE VERDI

Danes ob 20.30 (priporočamo točnost, ker bo med predstavo vstop prepovedan) bo otvoritev operne sezone s premiero «Norme» za abonma A za vse vrste sedežev.

Dirigiral bo Antonino Votto, v glavnih vlogah pa nastopijo Maria Meneghini Callas, Elena Nicolai, Franco Corelli, Boris Christoff, Bruna Ronchini, Raimondo Botteghelli. Režiser Livio Luzzatto.

Pri gledališki blagajni se nadaljuje prodaja vstopnic za parter in za lože izven abonmajskih izkaznic za red «D», medtem ko se začne danes razdeljevanje za red «B».

Danes zjutraj se začne prodaja vstopnic za maloštevilne sedeže v galerijah, ki ne spadajo v abonma.

KINO

Rossetti. 16.30: «Skrivnost zaprtih vrat», P. Calvert, R. Burton.
Excelsior. 15.30: «Moulin Rouge», J. Ferrer, Zsa - Zsa Gabor.
Nazionale. 16.30: «Volkulja», K. Ettore Manni, M. Britt.
Filodrammatico. 16.00: «Kri na reki», R. Calhoun, C. Calvet.
Arcobaleno. 15.30: «Počitnice gospoda Hulota».
Astra Rojan. 15.30: «Jetniki preteklosti», R. Colman, G. Garson.
Auditorium. 16.00: «Vrne se mala Sheba», B. Lancaster, S. Booth.
Grattacielo. 15.30: «Priznavam», M. Clift, A. Baxter.
Alabarda. 16.00: «Odkar si moja», M. Lanza, D. Morroro.
Ariston. 16.00: «Štiri dekleta v napad».
Aurora. 15.30: «Niagara», M. Monroe, J. Cotten. Mladini izpod 16 let najstrožje zabranjeno.
Armonia. 15.15: «Dve zastavi na Zahodu», J. Cotten, C. Wilde.
Garibaldi. 15.00: «Francis proti komori», D. O' Connor.
Ideale. 16.00: «Chikaške hijene», C. Mc Graw, M. Windsor.
Impero. 16.00: «Postržek», L. Silvi, A. Nazzari.
Italia. 16.00: «Norosti za opero», G. Lollobrigida, M. Caniglia.
Viale. 16.00: «Minnesota», R. Hussen, R. Cameron.
Kino ob morju. 16.00: «Krik množice», L. Bridges, K. Ryan.
Massimo. 16.00: «Kaznilnica», M. Merlini, S. Ruffini.
Moderno. 16.00: «Afriška kraljica», H. Bogart, K. Hepburn.
Savona. 15.00: «Atomsko mesto», G. Barry, L. Clarke.
Vittorio Veneto. 16.00: «Surovež in lepotica», L. Turner, K. Douglas.
Azzurro. 16.00: «Waterloojski most», V. Leigh, R. Taylor.
Belvedere. 16.00: «47 - mrtvec, ki govori», Toto, S. Pampanini.
Marconi. 16.00: «Neznanec», W. Pidgeon.
Novo cine. 16.00: «Tragična sarabanda», S. Granger, J. Greenwood.
Odeon. 15.45: «Mi grešniki», Y. Sanson.
Radio. 16.00: «Mrzlično hrepenenje», A. Le Gall.

RADIO

ČETRTEK, 19. novembra 1953.

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov.: ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

7.10 Jutranja glasba; 7.30 Pregled tiska; 14.30 Javna tribuna; 14.40 Slovenske narodne pesmi v priredbah; 17.00 Znane in priljubljene zabavne popevke; 17.30 Jugoslavija v narodni pesmi in plesu; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Drobni biser za klavir; 18.30 Glasbena kronika; 18.40 Igra zabavni orkester Radia Ljubljane; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Zabavna glasba; 12.10 Za vsakega nekaj; 13.00 Pevski duet in harmonika; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Saint Saens: Koncert za violino in orkester; 18.26 Sarasate: Romanca Andalusa; 18.40 Richard Strauss: Don Juan; 19.00 Mamičina pravljica; 19.15 Pestra glasba; 20.05 Slovenski motivi; 21.00 Dramatizirana zgodba; 21.30 Priljubljene melodije; 22.30 Slavni pevci.

TRST I.

11.30 Godalni orkester Carlo Savina; 12.15 Operna glasba; 17.30 Iz londonskih studiov; 19.30 Lahka glasba; 20.35 Po Parizu; 21.00 Trodejanka «Opica ni šla na križ».

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 f, 212,4 m

Poročila ob 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

12.00 Lahka glasba; 12.45 Zabavna glasba; 13.15 Orkestri in solisti; 15.15 Zabavna glasba; 15.45 Glasba za cicibane; 16.00 Želeli ste - poslušajte!; 18.00 Igra plesni orkester; 18.20 Slavko Kumer: Večerja; 18.40 Koncert violinista Uroša Prevorška; 20.00 Domače aktualnosti; 20.10 Večerni simfonični koncert; 21.00 Iz življenja in dela Johanna Straussa.

PISMO TOVARNIŠKEGA ODBORA SV. MARKA

ZARADI POMANJKANJA DELA je treba nujno zagotoviti naročila

Februarja 1954 bo 1.500 delavcev popolnoma brez dela

Preskrbeti je treba gradnjo 60.000 ton ladjevja na leto

Zaradi pomanjkanja dela v ladjedelnici Sv. Marka se je tamošnji tovarniški odbor obrnil na tržaške oblasti z generalom Wintertonom na čelu in jim poslal naslednjo spomenico, ki jo objavljamo v izvlečku:

Delavci ladjedelnice Sv. Marka so razpravljali o resnem položaju, ki je nastal zaradi pomanjkanja naročil. Sedaj opremljajo petrolejsko ladjo 31.500 ton, ki je bila pred kratkim splovljena in ki bo izročena lastnikom februarja 1954. Razen te ladje so splovili tudi 18.000-tonsko petrolejsko ladjo, ki jo bodo tudi izročili februarja 1954. Za dve mešani ladji po 5000 ton za zvezo s Kongom so sicer postavili gredelj, dejansko pa jih bodo začeli graditi šele konec leta. Upoštevajoč, da lahko ladjedelnica zgradi od 40 do 60.000 ton ladjevja na leto, je jasno, da ne bo mogoče zaposliti vseh delavcev tudi, če pridejo nova naročila, o katerih je poročal tisk.

Če ne bo nobenih sprememb, bo konec februarja 1954. leta 1500 delavcev, ki so sedaj zaposleni pri opremljanju ladij, brez dela vsaj vse dotlej, dokler ne bosta splovljeni obe ladji za Kongo. Toda za delo na teh dveh ladjah ne bodo uporabili vseh teh 1500 delavcev.

Tudi delavci, ki gradijo gredlje in palube, imajo zelo malo dela, tako da bo pomenila gradnja obeh ladij za progo v Kongo samo malo izboljšanja. Tudi morebitna gradnja novih manjših ladij ne bi zagotovila dela vsem delavcem.

Spričo vsega tega se bo kriza, ki se je začela že z odpustom 231 delavcev, najetih za določen rok, in s popolno brezdelnostjo 200 delavcev, zelo raztegnila, ter se bo tako dejavnost ladjedelnice znižala na polovico njene zmogljivosti, s čimer se bodo znižale za polovico tudi plače delavcev. Vse to seveda bo povzročilo veliko bedo in skrčenje nakupov. Skupno s krizo, ki je nastala zaradi zadnjih političnih dogodkov, bo pomanjkanje dela v ladjedelnicah še bolj poslabšalo splošni gospodarski položaj, ker bo manj dela tudi za razne pomožne industrije, ki delajo za ladjedelnice. Zato morajo oblasti in vsi gospodarski krogi preprečiti razširitev krize.

Da se prepreči brezposelnost 1500 delavcev, ki bodo februarja brez dela, je treba takoj zagotoviti popravilo ali obnovitev kakšne ladje večje tonaže. Na vsak način bi moralo biti to le začasno sredstvo, da bi se preprečila najhujša kriza. Da se pa stanje normalizira, je treba zagotoviti vsako leto od 40.000 do 60.000 ton naročil. To bi dosegli lahko hkrati z obnovo tržaške mornarice. Drugega izhoda iz krize ni. Delavci Sv. Marka se zavedajo, da ne govore samo v svojem interesu, marveč v interesu vsega mestnega gospodarstva, ki je v veliki meri odvisno od dejavnosti v ladjedelnici. Delavci pozivajo zato oblasti, naj upoštevajo sedanje stanje in naj poskrbe, da se ladjedelnici Sv. Marka zagotovi popravilo in obnovitev ene ladje z veliko tonažo. Razen tega naj preskrbijo naročila za gradnjo 40.000 do 60.000 ton ladjevja, za kar pa je potreben načrt obnove mornarice. Delavci pozivajo tudi vse gospodarske ustanove, naj podprejo njihove zahteve.

Danes predložen načrt občinskega proračuna za l. 1954

Zvedelo se je, da bo danes ob 18. uri redna seja tržaškega občinskega sveta in ne v petek, kot smo že poročali. Po nekaterih informacijah bodo od sedaj naprej seje občinskega sveta v torkih in četrtkih in ne v torkih in petkih kot doslej. Pričakuje se, da bo na današnji seji odbornik Bonetti, ki odgovarja za računovodstvo, predložil načrt občinskega proračuna za 1954. leto. Poleg tega pa bosta sporočena tudi obračuna za finančno leto 1949 in 1950.

Kadar ženske vozijo...

Kako je avto «Chevrolet», katerega je šofirala 30-letna Elena Mariò por. Lichtenstein iz Battistijeve ulice 10 in v katerem je bila tudi 39-letna Renata Rossi por. Doratti, stanujoča pravtam, zašel na pločnik, nihče ne ve in niti potnici tega nista mogli objasniti. Med vožnjo z avtom po Miramarskem drevoredu v smeri mesta je namreč zašel avto z desnima kolesoma na pločnik in se potem, ko je podrl več dreves, prevrnil na cesto in obstal s kolesi v zraku.

Ženskama, ki sta bili v notranjosti, so nekateri očividci priskočili na pomoč in so ju morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico, kjer so prvo zaradi zloma in velike rane na podlahtnici sprejeli na ortopedskem oddelku, medtem, ko so drugo zaradi udarca na čelu in udih pridržali na opazovalnem oddelku. Lichtensteinova bo po mnenju zdravnikov okrevala v 30 dneh, njena prijateljica pa v 5 ali v najslabšem primeru v 20 dneh.

Smrt s plinom

Ko je 34-letni uradnik Roberto Beccari včeraj zjutraj stopil pred vrata stanovanja svoje tete, mu je udaril v nos močan vonj po svetilnem plinu, ki je v precejšnji množini prihajal iz špranj. Mož ni hotel izgubiti časa, temveč je s pomočjo nekega soseda vdrl v stanovanje ter je plin, ki je uhajal iz plinske napeljave, zaprl in nato pregledal stanovanje. V eni izmed sob je našel svojo 51-letno teto Marijo Colombo že mrtvo na postelji. Zdravnik RK, ki je prišel na mesto je ugotovil, da je smrt nastopila zaradi zadušitve s plinom približno pet ur pred odkritjem.

Po uradnem pregledu so pokojnico odpeljali v mrtvašnico splošne bolnišnice, kjer je na razpolago sodnim oblastem.

Neroden padec

Med hojo po Ul. Molin a Vento je 53-letni uradnik Valerio Zanier od Sv. M. M. zg. v višini vojaške civilne policije nerodno stopil s pločnika, in padel. Misleč, da se ni poškodoval je takoj vstal, toda hude bolečine v nogi mu niso dovoljevale, da bi nadaljeval pot.

Z rešilnim avtom, ki ga je nekdo poklical na mesto, se je Zanier zatekel v bolnišnico, kjer so ga, ker so mu ugotovili zlom gležnja, sprejeli s prognozo okrevanja v 30 dneh na ortopedskem oddelku.

Motociklist v starko

V trenutku ko je 80-letna Rosa Magnani rojena Busni iz Ul. Moreti prekoračila Miramarski drevored je vanjo priletel neki motociklist, ki se je skupno z njo zvrnil na cesto. Medtem ko se je motorist nepoškodovan dvignil so morali Busnijevo odpeljati v bolnišnico, kjer so jo pridržali na ortopedskem oddelku. Zdravniki menijo, da bo rabila za zdravljenje svojih poškodb — zlom zapestja in nosnih kosti, — približno 35 dni zdravniške nege.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan, 2; Piccola, Ul. Oriani, 2; Alla Salute, Ul. Giulia, 1; Seravallo, Trg. Cavana, 1; Harabaglia, Barkovlje in Nicoli v Skednju.

IZPRED POROTNEGA SODIŠČA

Sum moža v nezvestobo žene je bil upravičen

Vsi ožji sorodniki obtoženčeve žene pričali v korit moža, ki ga hvalijo kot dobrega in poštenega moža - Ves njihov srd naperjen proti ženi in njenemu ljubimcu

Razprava proti 52-letnemu Cosimu Valentinu iz Androna del pane 5, ki je obtožen poskusnega umora svoje žene Giovanne Canziani, se je včeraj nadaljevala v znamenju iskanja vzrokov, ki so Valentinija prisilili, da je svojo ženo, o kateri je bil prepričan, da ga vara, tako silovito stisnil za vrat, da je le malo manjkalo, da je ni poslal na oni svet. Sicer bi lahko rekli, da se je proces obrnil proti Giovanni Canziani, kajti ne obtoženec pač pa ona je v središču zanimanja. Na vsak način se razprava obrača v prid obtoženca, kajti vedno več je dokazov, da je Valentini upravičeno sumil ženino nezvestobo in kot posledica tega si ni težko obrazložiti njegovega, sicer prenagljenega in nepremišljenega izbruha jeze nad zakonsko družico.

Edini, ki bi lahko potrdil, če je Valentini upravičeno sumil v ženo, je visok, lep mož srednje starosti, Giulio Albani, o katerem vsi brez izjeme govore, da je bil nekak ljubimec Giovanne Canziani. Če je imel z njo srečanja intimnejšega značaja pa nihče ne ve in tudi on sam je pred sodnikom zanikal vse govorice in celo vztrajal na stališču, da ni nikoli dobil nikakega poljuba od Valentinijeve žene. Na tem stališču je mož vztrajal do konca včerajšnje preiskave in to kljub opozorilom in grožnjam predsednika, da lahko konča v zaporu, če ne bo izpovedal golo resnico. In če mož ni končal v zaporu, se mora zahvaliti samo predsednikovi potrpežljivosti. Albano je pojasnil, da je gojil do Valentinijeve žene zgolj prijateljska čustva in da jo je spoznal ob doselitvi skupno s svojo sostanovalko v eno izmed sob, ki jih je mati Valentinijeve oddajala v podnajem. Priznal pa je, da sta z Valentinijevo večkrat šla v kino in to s privoljenjem njenega moža.

Zanimivo pa je, da so vsi ožji sorodniki Valentinijeve žene: mati, očim, polsestra in njen mož govorili v prid obtoženca in potrdili, da je bila ženska zaljubljena v Albana, Po Valentinijevi aretaciji, in sicer pred približno dvema mesecema, to je namreč izjavila Valentinijeva polsestra Marija Stibel in mati je nato potrdila, je Albano poklical njeno mater v neki bar. Mati je šla, ko pa ga je opazila mu je zakričala v obraz, da je uničil družino. Albano jo je najprej pomiril in ji nato izjavil dobesedno: «Midva se imava rada, delala bova oba in si ustvarila družino. Če nama ne dovolite bova skočila pod vlak.»

Stibelova je še izjavila, da je z več strani izvedela, da so ljudje opazili, in to po Valentinijevi aretaciji, njeno polsestro in Albana v Drevoredu, v ljudskem vrtu, v neki gostilni v Rojanu in drugje. Sama ni vedela ničesar o sestrinem razmerju z Albanom, pač pa je slišala od sosedov. Sum se ji je povečal, ko je videla sestro elegantno oblečeno in z barvanimi ustnicami, medtem ko je bila prej zanemarjena in je hodila okoli v copatah. Nekega dne, ko sta Albano in njena sestra prišla k njej, ki je ležala v postelji, je celo opazila, da sta se v kuhinji poljubila. To je potrdil tudi njen mož Bruno, ki je bil morda najzgovornejši med vsemi pričami. Priča je začel pripovedovanje z dnem praznovanja novega leta, ko se je Giovanna Canziani veselila vso noč, medtem ko je njen mož pazil na bolnega sina, in pojasnil vzroke ter natančno obrazložil spor, ki je nastal med sedanjim obtožencem in Albanom, na katerega je bil ljubosumen. Stibel je nadalje izjavil je bil pripravljen še enkrat prisešči, da sta se Albano in njegova svakinja v bolnici poljubila pred njim in dvema policijskima agentoma. Kljub temu pa, da so to dejstvo potrdile tri osebe pa tako Albano kakor tudi obtoženčeva žena zanikujeta. «Nekega dne», je nadaljeval Stibel, «je prišla k meni Albanova sostanovalka Luiza Denis ter me povabila k tašči, češ da je nastal prepir. Med potjo mi je ženska dobesedno rekla: Vidite, Bruno. Jaz prodajam telo, da ga vzdržujem (mislila je namreč na Albana) in on mi dela take reči, (misleč seveda na Albanovo razmerje z Valentinijevo ženo). Stibelova izvajanja, ki so se nanašale bodisi na svakinjo kakor na Albana, so prisilile predsednika, da je oba soočil s pričo. Albano je seveda ponovno zanikal vse, tudi sestanke s svakinjo v prisotnosti Stibela in ob tej priliki izjavil, da je gospa Valentini poštena ženska. Tudi Valentinijeva žena je zanikala vse in tudi poljub v sestrini kuhinji. To je razjezilo sestro, ki je zakričala: «Saj si bila v kombinezi pred njim». Med smehom, ki je nastal med občinstvom, je predsednik poslal Stibelovo iz dvorane.

Valentinijeva je na vprašanje predsednika, kako si razlaga, da vsi sorodniki govore v prid njenega moža in proti njej, odgovorila, da so jo vsi, njena mati in sin vključno, silili naj vendar izjavi, da je imela kako razmerje z Albanom in to z namenom, da reši moža. «Vse bom napravila, da rešim moža», je izjavila ženska, «toda zaradi tega se nočem onečastiti.»

Razprava se nadaljuje danes.

Preds. Palermo, tož. Amodeo, zap. Neri; zast. zas. stranke odv. Jacuzzi, obramba odv. Antonini.

Don Grega in njegove preganja vest...

V zvezi s ponovno posvetitvijo cerkve sv. Antona zaradi njene «skrunitve po policiji» (pri čemer je kot znano prišlo do incidentov, ki so zahtevali dva mrtva in več ranjenih) smo župniku cerkve sv. Antona don Gregu naslovili naslednje vprašanje:

«Tržaški Slovenci vprašujemo don Grega, ali je tudi leta 1928 posvetil isto cerkev, ko so vdrli vanjo fašistični škvadristi, oboroženi z gorjačami, zlezli na spovednico in napadli z nje duhovnika Guština, ki je na prižnici pridigal po slovensko. Takrat so duhovnika pretepli do krvi. Pozneje je duhovnik Guštin, verjetno tudi zaradi posledic tega napada, umrl. Don Grego pa ga je pokopal. Zato upamo, da tega dogodka še ni pozabil in da bo zato tem laže odgovoril na naše vprašanje».

Žal nam doslej na to vprašanje don Grego še ni odgovoril, pač pa je načel obširno polemiko na levo in desno, povsod, od koder lete nanj in na njegove nadrejene s škofom na čelu upravičene kritike in očitki. Tako sta dva tržaška dnevnika objavila včeraj njegov odgovor anonimnemu verniku, iz katerega si je vredno izpisati nekaj odstavkov s potrebnim komentarjem.

Don Grego je razočaran, ker se mu gen. Winterton ni opravičil (sic!) in pravi:

«Zahtevati opravičilo od anonimne množice je zaman, toda zahtevati opravičilo od civilne policije, organiziranega telesa s predstavništvom in z mnogo večjo krivdo, je nekaj popolnoma naravnega.»

Pri najboljši volji ni mogoče verjeti v tolikšno naivnost don Grega, da ne bi vedel, da ta «anonimna» drhal ni bila tako strašno anonimna, saj je policija nekaj razgrajačev aretirala (žal samo 36, od katerih jih čaka v zaporu na sodbo le še 8) in da je ta drhal imela dobro znane in točno ugotovljene organizatorje in mandatorje, na katere je v preteklih dneh kazal s prstom ves svet. Od teh pa seveda don Grego ni zahteval opravičila, čeprav je vsakomur jasno, da policija ne bi imela kaj iskati v cerkvi, če se ne bi vanjo zatekli razgrajači in iz nje metali kamenje. Zakaj pa ni zahteval opravičilo prav od teh, seveda ni treba posebej poudarjati.

Tu, ko bi namreč don Grego, če bi hotel biti objektiven, moral s prstom pokazati na glavne krivce provokatorskega prvoprelitja, se neha njegova «krščanska kritika, ki jo vedno uporablja, ne da bi se kdaj koli umaknil nazaj» (to so njegove besede).

Toda bodimo usmiljeni tudi mi, kakor je usmiljen z nami don Grego, ki «nas je branil pred nacisti in ki nas bo branil tudi pred Italijani, ko bi prišli in bi nam hoteli delati zlo», in prepustimo to za gospoda župnika in še bolj za njegovega škofa delikatno neljubo poglavje.

Potem ko nekje don Grego mimogrede izpriča z besedo «chiesa degli schiavoni» (kar naj bi pomenilo pravoslavno cerkev) svojo ne ravno protifašistično terminologijo za Slovence, pravi dobesedno:

«Zakonik cerkvenega prava Can. 1174 1. del pravi, da mora biti ponovna posvetitev cerkve, onečaščene od «iniuriosa et gravi sanguinis effusione» izvedena «quam citissime», kar pomeni: čimprej mogoče».

Tukaj smo namreč spet pri tistem konjičku, ki smo ga mi z našim vprašanjem glede posvetitve cerkve po napadu na duhovnika Guština, ponudili don Gregu, da ga pogumno zajaše, kar pa to doslej še ni storil.

Kako je bilo v našem konkretnem primeru s tem «iniuriosa et gravi sanguinis effusione» (krivičnim in hudim prelitjem krvi)?

Člen 1172 kanonskega prava pravi, da se cerkev oskruni samo z naslednjimi dejanji, da so le nedvomna, splošno znana in storjena cerkvi sami:

1. s kaznivim dejanjem umora;
2. s krivičnim in hudim prelivanjem krvi;
3. če se cerkev uporabi za brezbožne ali grde namene;
4. če se v njej pokoplje nevernik ali izobčenec, čigar izobčenje je bilo s sodbo razglašeno ali naloženo.

Poznavalec dogodkov 5. nov. bo lahko takoj ugotovil, da ne pride v poštev niti ena izmed gornjih štirih točk, niti dozdevno najbližja druga točka, kajti člen 1179 kanonskega prava, ki govori o pravici azila v cerkvi, nikjer ne pravi, da je dovoljeno zateči se v cerkev podivjanemu škvadristu z namenom, da se skriva pred predstavniki zakonite oblasti in iz nje te predstavnike še naprej napada in tako ogroža red.

Ker pa se je točno to dogodilo 5. nov., sploh ni bila upravičena niti po kanonskem pravu ne «quam citissime» ponovna posvetitev cerkve.

Če se je to kljub temu zgodilo in celo kot piše na pr. sam «Katoliški glas» na škofov ukaz, potem je jasno, da je imel pri tem škof ves interes, da se je ta ponovna posvetitev cerkve sv. Antona izvedla brez odlašanja. Če bi temu ne bilo tako, bi škof ne pozival na množično udeležbo pri obredu (čeprav trdi don Grego, da ni bilo za to priliko nobene propagande).

Posledice tega so znane. Na škofov poziv zbrana množica je s svojim demonstrativnim nastopom proti policiji povzročila incidente z dvema mrtvima in večjim številom ranjenih.

Toliko v dopolnitev don Gregove polemike, ki je v prvi vrsti produkt slabe vesti tržaških cerkvenih oblasti s škofom na čelu. V ostalem pa še vedno čakamo, da nam don Grego odgovori na vprašanje v zvezi z napadom na duhovnika Guština v isti cerkvi l. 1928.

Na željo naših malčkov bo nastopil v PADRIČAH danes 19. novembra 1953 ob 16. uri

LUTKOVNI ODER

PRIDITE VSI! Veselo bo za otroke od 12 mesecev do 96 let starosti.

NOVE KNJIGE v Ljudski knjižnici (UL. ROMA 15/II.)

Zužek Branko: O fantu, ki je po suhem jadral. (slov. nar. pravljica).
Steinbeck John: «Polentarska polica».
Pirkovič Ivo: «Po sledovih rimske volkulje».
Baum Vicki: «Hotel v Berlinu».
Heinroth Oskar: «Iz življenja ptičev».

NEMCI O TRSTU in o italijanskih zahtevah

Nemci imajo brez nadaljnjega toliko svojih skrbi in nalog, ki čakajo na rešitev, da jim ostane bore malo časa za razna vprašanja in nesigurnosti, s katerimi se mnogo ukvarjati ostali narodi po svetu. Tega jim niti ne gre zameriti, posebno če upoštevamo, kako so bili zaradi Hitlerjevega blaznega pustošenja moralno in materialno prizadeti, za kar bodo morali, če bodo hoteli to popraviti, porabiti precej energij in sredstev. Toda, kaže, da so iz svoje hude preteklosti je povzeli določene koristne izkušnje, med katerimi je brškone najvažnejša ona, da je danes zelo nevarno stegovati roke po tuji zemlji in ljudstvu, zakaj taki in podobni podvigi se za nasilneža navadno vselej slabo končajo.

O nemških razmerah dobro poučena oseba pripoveduje, da Nemci enostavno ne razumejo zakrknjenega italijanskega stališča v zvezi z reševanjem tržaškega vprašanja. V Monakovem, pravi, sem sedel v kavarni s starejšim možakarjem, Nemcem, ki je prebiral časopise z zadnjimi vestmi iz Trsta. Medtem ko je čital je ves čas nekaj zmajeval z glavo, potem pa se je obrnil k meni: «Kaže, da ti Italijani res ne razumejo ničesar,» mi je rekel. V tem kratkem stavku je stari skromni Nemec povedal to, kar je danes brez dvoma osnovna in največja tragedija Italije: ne gredo z razvojem, ne razumejo ali nočejo razumeti sprememb, ki nastajajo v zgodovinskem dogajanju, ne morejo ali nočejo se odtrgati od starih, preživelih in nevarnih oblik v mednarodnih odnosih.

Ko se je tržaško vprašanje z enostranskim ukrepom z dne 8. oktobra do skrajnosti zaostrilo, je nemško časopisje poročalo o tem pod takšnimi in podobnimi naslovi: «Vojna nevarnost na Jadranu»... «Fašistične tolpe na tržaških ulicah»... itd. Ko je pa govora o fašističnih tolpah, postane poprečni nemški človek zelo pozoren, zakaj zaradi podobnih stvari je moral in še mora drago plačevati. Zatorej ni prav nič čudnega, če navzlic številnim problemom, ki ga še danes tarejo doma, kaže tolikšen interes za dogodke, ki se odvijajo «tam doli ob Adriji».

Tiste dni, in to je značilno zakoraj za ves nemški tisk, je eden vodilnih frankfurtskih časopisov, ko je javljal v zvezi s tržaškim problemom o iredentističnih demonstracijah v Rimu, ponatisnil članek pod naslovom: «Rjovenje v Rimu». Bonnski časopisi so enodušno obsodili krvave fašistične izgrede, dopisnik berlinskega časopisa «Neue Zeitung» pa je iz Trsta javljal, da «... ni slučajno, če so med ubitimi v Trstu v glavnem študentje srednjih in visokih šol, v kolikor so le-ti prvi padli pod vpliv vnetljivih nacionalističnih parol skrajnih desnih elementov iz italijanskega socialnega gibanja».

V resnici pa je še neki drugi razlog, ki navaja Nemce, da tako pozorno slede vsemu, kar se plete okrog Trsta. Nemčija je namreč izredno zainteresirana na tržaški luki, zaradi česar ji gotovo ne more biti vseeno, kdo bo tu imel glavno besedo. Številni nemški časopisi so s tem v zvezi objavili izčrpna poročila o njenem nastanku in razvoju, dokazujoč, kako je postopoma propadala v razdobju med prvo in drugo svetovno vojno, t. j. ves čas ko se je nahajala pod kontrolo Italije. Zraven se tudi grafično prikazuje, kako je bila Nemčija zadnje leto dni udeležena v aktivnosti tržaške luke samo z nekaj odstotki manj od Italije, medtem ko jo Avstrija daleč nadkriljuje.

Predati Trst Italiji pomeni obsoditi ga na smrt. Tako mislijo Nemci o tem vprašanju, istočasno pa so prepričani, da bi bilo tako za sam Trst kot za vse, ki so na njem zainteresirani, najbolje, če bi se internacionaliziral. Tu je zanimivo, kako piše berlinski časopis «Der Abend» kar zadeva ostalo ozemlje cone A. V nekem svojem uvodniku je ta časopis pred kratkim čestital maršalu Titu zaradi njegove umerjenosti ter poval Italijo, naj se odpove krajem, ki so naseljeni s Slovenci in Hrvati. «Pa tudi, če bi Italijani to storili — piše «Der Abend» — bi se še vedno dobro izmazali, če se upošteva delstvo, da so se za razliko od Tita, vse do leta 1944 nahajali na nasprotni strani žice.»

Nemcem je danes zelo očitno in jasno, da je trenutna kritična faza, ki je danes vanjo zašlo tržaško vprašanje, izzvana z netaktičnim in krivičnim angloameriškim ukrepom z dne 8. oktobra. Vendar jim ni še povsem jasno, kaj je navedlo London in Washington na ta korak. Ali je mogoče, se vprašujejo Nemci, da bi jih do tega privedle nacionalistične ambicije Rima, ali vzklikanje neofašističnih agitatorjev, ki so želeli proslaviti 35-letnico prihoda italijanskih čet v Trst — v Trstu?

Toda Nemci se niti ne trudijo preveč, da bi prodrli do bistva intrig, katerih posledica je bila deklaracija 8. oktobra. Pač pa zaradi svojih koristi stoje na stališču, da se zaenkrat sprejme predlog maršala Tita o sklicanju konference zainteresiranih sil, na kateri bi se bilo treba pogajati predvsem v duhu jugoslovanskih zahtev.

Tako mislijo o tem vprašanju Nemci, ki jim glede tega vprašanja ne gre podtikati pristranosti niti nepremišljenosti.

Pogled v kemični laboratorij za živila Ameriškega državnega urada za domačo prehrano in gospodinjstvo. Žena na desno melje surovo meso, ki ga potem glede njegove hranljivosti kemično pregleduje njena sodelavka v sredini. Kemičarka levo pregleduje kuhano meso.

HELIKOPTER - LETALO BODOČNOSTI

Ko je v Angliji naseljeni Španec La Cierva izdelal svojo prvo pripravo za kontrolo helikopterjevih lopatnic pri navpičnem poletu, ni bilo več dvoma o tem, da je helikopter eno velikih prevoznih sredstev bodočnosti · Premagati je treba dve oviri: prvo tehničnega, drugo pa gospodarskega značaja

Helikopter je še danes letalo «bodočnosti» kljub temu, da ga že na najrazličnejše načine uporabljajo v miru in v vojni. Večina do zdaj konstruiranih helikopterjev je enomotornih, bodoči razvoj je zaenkrat samo še v načrtih.

Značilen je današnji položaj v Angliji.

Veliko so pisali o helikopterjih vrste Bristol Sycamore, Westland Sikorsky in Saunders Roe Cierva Skeeter.

Mornarica uporablja svoja letala S. 55 na Malaji in jih je uporabila tudi pri poplavah na Holandskem. Družba «British Europeran Airways» je uvedla poskusno službo s helikopterji S. 51 med Birminghamom in Londonom, v avgustu so uvrstili v redno službo tudi helikopter britanske produkcije Bristol 171. Ta služba je trenutno omejena še na prevoz blaga. Vojvoda Edinburški uporablja redno vojaške helikopterje za izpolnjevanje svojih obveznosti javnega značaja. Glede na vse to prevladuje vtis, da je «doba helikopterja» že napočila.

Resnica pa je, da bo moralo še preteči najmanj 5 ali 10 let, preden bodo lahko rešili razna vprašanja, zaradi katerih helikopter še ne more postati normalno letalo za prevoz potnikov.

Lord Douglas, glavni ravnatelj družbe B.E.A., in Lennox Boyd, minister civilnega letalstva, sta v določenem smislu razpršila fantastične napovedbe tistih, ki so že videli na londonskem nebu mrgoleti ogromno helikopterjev. Obe navedeni osebnosti, ki posvečata vse svoje sile napredku letalskega prometa, izjavljata, da je helikopter še v dobi razvoja in da je zato še velika razlika med napovedmi in stvarnostjo.

Treba je stvarno premagati dve vrsti ovir, prva je tehničnega, druga pa gospodarskega značaja.

S tehničnega vidika se pojavlja potreba dvomotornega helikopterja, ki lahko varno leti nad in sredi gosto obljudenih mest brez nevarnosti za prebivalstvo. Dokler ne bo na razpolago dvomotornik, ki nudi to varnost, ne more biti letalskih prog s helikopterji v velikem obsegu. En sam motor ne nudi zadostnega jamstva za varnost; tudi kadar taka letala dobijo dovoljenje, da od časa do časa poletijo v srce Londona, je tako dovoljenje le izjemno in vezano na pogoj, da letijo nad reko.

Seveda so že izdelani načrti za dvomotorne helikopterje tako v Angliji kot tudi v Združenih državah in na lanski razstavi v Farnboroughu so gledalci prvič lahko videli letalo Bristol 173, ki ima na vsakem koncu trupa svoj propeler s posebnim motorjem in ki je po zunanjosti podobno leteči banani.

Zelo lahko mogoče je, da bo B.E.A. v treh ali štirih letih imela na razpolago večje letalo tipa Bristol 173 in s tem uvedla pravo redno letalsko službo med raznimi mesti v notranjosti Anglije. S tem bi bile odpravljene glavne tehnične težave. Oglejmo si še gospodarske.

Nikaka tajnost ni, da obratni stroški helikopterja s tovorom, ki odgovarja 16 potnikom, niso v nikakem razmerju s ceno potnega listka, kakršno bi lahko zahtevali. Z drugimi besedami, tak potniški promet je treba vzdrževati z državno podporo.

Tudi če bo torej B.E.A. uvedla promet z Bristolom 173 in s tem nakazala smernice bodočega razvoja, bo to še vedno poskusnega značaja. Če naj postane promet s helikopterji dober posel, je po izjavi visokega predstavnika družbe B.E.A. potrebno, da helikopter lahko prepelje najmanj 40 potnikov; čeprav je tak helikopter v načrtih že predviden, bo potrebno vendar še več let, preden ga bodo lahko zgradili in preskusili ter odobrili kot letalo za prevoz potnikov.

V sedanjem trenutku vlada še velika negotovost glede najvarnejšega in najprimernejšega pogonskega sredstva za te «letalske omnibuse» leta 1963. Razni tehnični strokovnjaki trdijo, da bo helikopterski propeler na motor, kot se uporablja zdaj, kmalu zastarel, ker je preveč kompliciran in njegovo vzdrževanje predrago. Predložili so reaktorje razne vrste in razne prototipe z vrtečimi se krili, ki jih poganjajo mali na koncu kril nameščeni reaktorji, poskušajo na tej in na oni strani Atlantika. Eden najzanimivejših angleških projektov je Fairey Rotodyne, ki ima premična krila in poleg propelerjev za navpični polet še drug poseben propeler; tako da helikopter združuje prednosti hitrosti navadnega letala z nepremičnimi krili s prednostmi vzleta in pristanka med horizontalnim poletom. Druge tvrdke se ukvarjajo z velikimi potniškimi helikopterji — so to helikopterji Percival, Short, Westland, Saunders Roe in Bristol — od katerih so nekateri pravzaprav navadna letala srednjih dimenzij, ki pa lahko navpično vzletijo in pristanejo.

Letalske družbe se pa zdaj ne zanimajo tako za povečane tipe sedanjih vrst helikopterjev kot za drugo posebno novo letalo; to je angleški Bristol 173, ki rešuje med drugim tudi vprašanja uporabe helikopterjev v slabem vremenu in še druga tehnična vprašanja; je pa to šele začetek.

Po mnenju pisca bo velik napredek, če bodo imeli čez deset let v središču Londona promet s 40-sedežnim helikopterjem. Ko bo na razpolago to veliko letalo, se bo njegova uporaba bolj razširila v Angliji kot drugje. Vse kratke prekomorske letalske proge s Parizom, Amsterdamom, Brusljem, Dublinom, Belfastom, Rokavskimi otoki in podobnimi kraji so nad vse pripravne za promet med posemeznimi mestnimi središči in mogoče bo ta letalski omnibus predhodnik letalskega vlaka s 400 sedeži.

VPRAŠANJE POLJEDELSKE PROIZVODNJE - RAKAVA RANA SZ IN NJENIH PODLOŽNIC

AGRARNA KRIZA NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Češkoslovaška republika je prvenstveno industrijska država, vendar je tudi poljedelstvo zelo važen gospodarski činitelj predvsem na Slovaškem. Že pred zadnjo vojno je bilo češkoslovaško poljedelstvo izredno mehanizirano posebno za tedanje razmere, saj je prišel že leta)937 po en traktor na vsakih 690 ha obdelovalne zemlje. Po vojni se je mehanizacija poljedelstva še bolj povečala in je zato češkoslovaško poljedelstvo — kakor sicer tudi v vseh drugih panogah gospodarstva, kulture — neprimerno daleč pred ostalimi državami vzhodnega bloka. Za primer bomo navedli nekaj številk. Po statističnih podatkih iz leta 1949 je prišel po en traktor na vsakih 200 ha obdelovalne zemlje in bi moral v letošnjem letu po predvidenih načrtih priti en traktor že na 120 ha obdelovalne zemlje. Po istih podatkih pa je prišel po en traktor na Poljskem komaj na tisoč ha obdelovalne zemlje, v Romuniji na 740 ha, v Sovjetski zvezi pa (po podatkih še izpred vojne, torej v času kolektivizacije; danes nimamo novejših podatkov), po en traktor na 4000 ha obdelovalne površine.

In vendar vsa ta mehanizacija in ves ta napredek ni prinesel tistih uspehov, ki bi jih vsakdo pričakoval, in ki so nanje češki gospodarstveniki in politiki tudi računali. Vzrokov za to je več. Toda glavni vzrok je prav gotovo v uvajanju sovjetskega sistema v vsej slepi doslednosti, ki so je sposobni sedanji češki politiki. Sicer je absurd že v samem dejstvu, da je Češkoslovaška tudi v poljedelstvu tehnično mnogo bolj razvita kot Sovjetska zveza, in v dejstvu, da kljub temu izvaja gospodarsko in tehnično politiko tehnično manj razvite države. Toda to ne moti praških voditeljev.

Kaj čudnega torej, če so tudi uspehi temu primerni. In zato so začeli v zadnjem času tudi najvišji funkcionarji češkoslovaške republike čedalje pogosteje govoriti o češkoslovaškem poljedelstvu kot o eni najslabših točk češkega gospodarstva in o enem najtežjih političnih vprašanj. V deklaraciji češkoslovaške vlade, ki je bila ob koncu letošnjega julija predložena češki ljudski skupščini je precej govora prav o poljedelstvu. Predsednik vlade Široky se ni mogel izogniti ugotovitvi, da «zaostajanje poljedelske proizvodnje resno ruši proporcionalen razvoj narodnega gospodarstva naše republike, izziva stalne težkoče v dobavljanju hrane delavcem in surovin lahki in prehrambeni industriji ter predstavlja resno zavoro nadaljnjemu dvigu življenjske ravni».

V podkrepitev izjav predsednika češkoslovaške vlade Sirokega bomo navedli nekaj uradnih številk, ki nam bodo prikazale «učinek» uvajanja sovjetskega sistema tudi v češkoslovaško poljedelstvo. V letih 1934 do 1938, torej ko je bila češkoslovaška tehnično zelo razvita, vendar pa ne tako kot danes, je pridelala na leto 3,081.000 ton pšenice in rži. Leta 1948, torej tri leta po vojni, je pridelala le 2,522.000 ton pšenice in rži, leta 1950 se je proizvodnja istih pridelkov dvignila na 2,840.000 ton. V naslednjih dveh letih pa je spet padla na 2,730.000 ton pšenice in rži. Ovsa in ječmena je pridelala Češkoslovaška v letih 1934 do leta 1938 povprečno 2,504.000 ton v letu 1948 komaj 1,833.000, l. 1950 2,305.000 ton, v naslednjih dveh letih pa povprečno 2,420.000 ton. Krompirja je Češkoslovaška pridelala v letih 1934 do 1938 9,635.000 ton, v letu 1948 6,778.000 ton v letu 1950 7,480.000 ton, v dveh naslednjih letih pa že 8.830.000 ton.

Kar se tiče živinoreje razmerja niso nič boljša. O tem nam najbolje dokazuje sklep centralnega komiteja KP Češkoslovaške od lanskoletnega februarja, kjer se je govorilo o «velikih pomanjkljivostih» v živinoreji in pa sledeči podatki o proizvodnji mleka na eno kravo. V letih 1934-38 je bila povprečna letna proizvodnja mleka 1900 litrov na kravo, v letih 1948-49 je padla kar na 1210 litrov mleka 1951-52 pa se je povzpela komaj na 1430 litro.

Navedeni podatki nam sicer kažejo neki napredek v zadnjih petih letih. Vendar pa je nesorazmerje med sicer tehnično manj razvitim češkoslovaškim poljedelstvom pred vojno in med tehnično izredno razvitim poljedelstvom danes na eni strani ter med proizvodnjo v predvojni dobi in proizvodnjo danes tako veliko, da človeka začudi. Kje je torej vzrok?

S kolektivizacijo poljedelstva po sovjetskem vzoru, z admistrativnimi sredstvi, ki so jih izvajale in ki jih še izvajajo češke in slovaške oblasti so ustvarili v češkoslovaškem kmetu tisto nezainteresiranost, ki je privedla do teh poraznih rezultatov. Češkoslovaški kmet se upira uvajanju sovjetske politike na podeželje in nudi odpor proti tej birokratski politiki. Ti činitelji so zelo vplivali na zmanjšanje proizvodnje in povsem razumljivo tudi na odkupni načrt praških gospodarstvenikov, kar je privedlo do ostrejših ukrepov nasproti kmetom. Ostrejši kurz nasproti kmetom pa je privedel do odkritih sabotaž na podeželju. Posamezna sabotažna dejanja so imela tak učinek, da je moral o tem spregovoriti sam češkoslovaški tisk in da so tudi centralne oblasti morale podvzeti posamezne ukrepe za zagotovitev javnega reda in miru na podeželju.

Četudi se tako stanje na češkoslovaškem podeželju ponavlja že več let, češkoslovaške oblasti nočejo spremeniti «politične linije» uvajanja in krepitve državnokapitalističnih ukrepov, pa četudi je taka politika dovedla do velikanskega nazadovanja poljedelske proizvodnje in do večjih in zelo zapletenih političnih problemov na vasi. Toda v zadnjem času, ko se je stanje še poslabšalo in ko so razmere na podeželju postale že nevarne — letošnji spomladanski poletni dogodki na Češkem nam jasno pričajo o tem — je bila češkoslovaška vlada prisiljena postaviti v resen pretres nadaljnje izvajanje svoje državnokapitalistične gospodarske politike v poljedelstvu.

Zato je zelo značilen govor ki ga je imel prvega avgusta letos Zapotocki. Kar ni bilo doslej v navadi je Zapotocki začel kritizirati organiziranje kmečkih obdelovalnih zadrug na način, ki je bil doslej v navadi, in sicer organiziranje s silo in z administrativnimi ukrepi, ki «po njegovem mnenju nikakor ne morejo roditi uspeha», (kar je praksa sicer tudi dovolj dokumentarno pokazala). Toda kar se tiče bodoče politike praških oblasti na podeželju je bil Zapotocki zelo meglen. On je sicer omenil da bodo kmetje lahko izstopili iz zadrug, vendar pa je pri tem naglasil, da bodo prav gotovo čez dve tri leta bili prisiljeni stopiti ponovno v zadruge. Konec julija letos pa je Zapotocki v nekem svojem govoru ponovno omenil to vprašanje in pristavil, da se politika na podeželju ne sme spremeniti kajti «zadruga ni golobnjak iz katerega lahko odleti golob kadar hoče in kamor hoče». Poleg teh značilnih izjav, ki jih je dal Zapotocki in ki dokazujejo da je kolektivizacija poljedelstva imela slabe uspehe nam to isto potrjuje tudi deklaracija vlade, kjer je tudi govora o praksi prisilnega tiranja kmetov v zadruge. Hkrati pa deklaracija ne omenja niti vprašanja izstopanja iz zadrug, kar dokazuje, da ostane tudi vnaprej politika praške vlade na starih pozicijah.

Če napravimo iz vsega tega zaključek, moramo ugotoviti, da je češkoslovaška gospodarska politika na podeželju zgrešena, in da se njeni voditelji tega tudi zavedajo, vendar pa ne opažamo neke odločne volje, da bi se te napake skušale korenito popraviti. Nasprotno, opaža se le tendenca, da se ohrani sedanje stanje, z nekako prikrito obljubo, da se v bodoče ne bo ravnalo na isti način. Kar se pa tiče že obstoječih zadrug vztrajajo češkoslovaški gospodarstveni politiki na tem, da jih ohranijo pe četudi je dosedanja praksa dokazala, da niso rentabilne in četudi so kmetje pokazali na razne načine svojo odločno voljo, da iz takih zadrug izstopijo..

Povsem razumljivo je, da se postavlja sedaj sledeče vprašanje: zakaj praška vlada ne opusti take politike, pa četudi ve da je dosedanja politika bila zgrešena. Odgovor je enostaven Sistem državnega kapitalizma na podeželju ji omogoča popolno kontrolo nad kmetskim prebivalstvom in ji omogoča tudi ostrejši ali blažji pritisk na poljedelsko proizvodnjo.

Vsi ti ukrepi jasno kažejo, da je češkoslovaška politika na podeželju doživela neuspeh, hkrati pa dokazuje, da trma sedanjih češkoslovaških politikov izvira iz njihovega hlapčevstva do SV. Sedaj jim potemtakem ne preostane nič drugega kot najti neko bolj elastično linijo, ki jih more rešiti le iz trenutne zagate, nikakor pa ne more rešiti kronične bolezni v češkoslovaški poljedelski proizvodnji.

Novembre 1953 — Trieste (T. L. T.) 12

POPOLAZIONE DEL T. L. T.: DATI DEL CENSIMENTO DEL 1921

COMUNI	Italiani	Slavi	Altri	Totale
Zona A				
Duino Aurisina	668	3.338	79	4.085
Sgónico	9	1.443	6	1.458
Menrupino	10	927	—	937
Trieste (e territori)	202.382	18.150	18.123	238.655
Mùggia	8.482	3.505	79	12.066
	211.551	27.363	18.287	257.201
Zona B				
S. Dorlingo della Valle	109	5.064	32	5.205
Villa Decani	21	6.111	9	6.141
Marésego	47	3.123	—	3.170
Capodistria	10.556	1.419	97	12.072
Monte di Capodistria	2.343	2.049	5	4.397
Isola d'Istria	6.110	2.340	7	8.457
Pirano	13.332	764	62	14.158
Umago	6.335	1	6	6.342
Buie	7.341	14	20	7.375
Grisignana	3.586	406	—	3.992
Verteneglio	2.764	60	1	2.825
Cittanova d'Istria	2.216	—	5	2.221
	54.760	21.351	244	76.355
Zona A	211.551	27.363	18.287	257.201
Zona B	54.760	21.351	244	76.355
TOTALI	266.311	48.714	18.531	333.55[illegible]

Gornjo razpredilnico najdete v reviji «Documenti di vita italiana», ki jo izdaja predsedstvo italijanske vlade. Za predsedstvo te vlade je občina Dolina v coni B. To je v skladu s tradicionalno objektivnostjo njihove politike. Hkrati pa se gornji podatki opirajo na štetje iz leta 1921. ki ga sam njihov izvedenec za narodnostna vprašanja pri nas, profesor Schiffrer smatra za neobjektivno in nezanesljivo.

Prispevki za Dijaško Matico

PROSEK: Furlan J. 200, Puntar M. 100, Bukovec A. 200, Regent Andrej 100, Guštin Anton 165, Zaharija Martin 100, Blažina Ivan 200, Gava Artur 115, Versa Mario 115, Crnja Karlo 165, Verže Jože 100, Orel Viktor 150, Tavčar Jože 100, eVrše A. 150, Stoka Ljubo 200, Stoka Alojz 200, Sedmak Marcel 80, Starc Albin 100, Verše Alojz 100, Rupel Milan 100, Milič Milan 200, Obad Alojz 100.

MESTO: Ferjančič 1000, Nedoh 500, Cebulec 100, Stoka Drago 200, Smeraldi Olga 500, Pahor Slava in Marija 1000, Laurenti 300, Samsa Mara 300, Turk Jože 200, Babič Vida 300, Pahor Drago 500, Bratašević Marija 100, Ludvik 150, Kovačič 100, Trampuš 50, Ban Olga 50, Roli 300, Miro 200, Konič 1000, Jelerčič 100, Ban 200, Cok Karel 100, Manfredo Ivan 100, prof. Bezenšek Ada 100, prof. A. M. Turenšek 300, prof. Skok Svetko 300, Umek Jože 100, Verše A. 150, Stoka 100, prof. Košuta E. 200, prof. Skapin M. 200, prof. Teuerschuh I. 200, prof. Savli Ivan 300, N. N. 200, Lisjak 500, N. N. 500, N. N. 500, Černe 200, N. N. 1000, Kosuta Franc 1000, Rudolf Dušan 500.

PO ZAHODNI BENEŠKI SLOVENIJI
KJER DANES BIVAKIRA ITALIJANSKA VOJSKA

3.

Vprašal sem starejše ljudi: če se spominjajo tega obiska, nihče ni vedel kaj povedati sicer je sedaj že 80 let od tega. Mlajši so bili najbrž takrat po svetu. Hiša še obstoji in bivajo tam sedaj potomci. Zapisal je takrat neko «praveco», t. j. pravljico, precej dolgo, potem pa nekaj poročil in razgovorov in odnesel te zapiske s seboj. Leta 1901 se je vrnil, toda to pot ni zapisal nobene nove «pravece», ker mu ni imel več kdo tako povedati. Našel je cerkovnikovega naslednika na travniku, ko so spravljali seno. Z njimi je pregledal in preveril zapise iz leta 1873., ki so bili priobčeni v posebnem zborniku ruske naučne akademije leta 1905.

Dandanes pa je nemogoče dobiti koga, ki bi znal še kako staro pravljico. Tisti, ki so znali, so že davno pomrli. Le s težavo se je dalo napisati nekaj razgovorov v sedanjem narečju. Je pač očitno kako se s potujčevanjem teh ljudi izgublja narodno blago. Pa so tudi časi drugačni, da se stare pravljice, basni, izreki itd. opuščajo in ne predajajo potomcem. Kot primer navedem tu kratek razgovor, ki ga je omenjeni slavist zapisal onega leta poleg daljše pravljice. «To će biti već koj tridesjet ljet (dandanes ne štejejo več kot do deset slovensko, potem pa laško dalje), ke ni (oni) njesu plesale, ke to ni plesalo tu Fijplane. Tje reju (grejo) na kà krej, tu Umin (Gemona) ni so navajene (te besede ne rabijo danes več) za plesat ta par nas. Cje u Montenarah nu plešejo ta puste. Tu par nas, tu Filplane su prejubivale (prepovedovali — proibivano laško) jeruve (jerej iz grškega, duhovnik).

Na isto snov je leta 1901 še zapisal:

Nu plešejo malo malo, Pvaži neč njele (sedaj). Nu proibivaju (prej prejubivaju) plesate oštirje, nu nećejo naata (nehajte) Jero ne more proibit, ma na proibivajo juštež (vseeno). Uštir e ardo (grdo) viden (deležnik) od jere (duhovnika) ć u naa (neha ali pusti) plesate. Mi ćantamo nome po laški, po slavijejski nie.» To so že leta 1901 povedali žalibog, pa vseeno zapojejo dandanes po slovensko, vsaj žene in dekleta. Namreč tista, ki je bila pribčena v letošnjem Jadranskem koledarju, se poje tudi v Fiplanu «Ano te drenje krivo, krivo...» in ob koncu poudarjajo, da «mi semo Feplanjeni» itd.

Sam sem pa uspel zapisati minuli mesec nekaj besedila v tamošnjem narečju, kar mi je povedal 75 let star mož. «Tan bot su ble četirje brati onu tri sestre. So hodili po svjetu, so mjeli mizerju, so štantali živiti. In jsu šli dimuoj to zime. So stali ta par kiše (doma) sin (do) primevere (pomladi). Zat su šli spekat po svjetu. Njeh vita na ba simpri emigrana. — Mi dajemo jesti kravam trau anu sjeno, mu dajemo piti oblojak (beveron) za ka na mej mljeko. Mi mamo (moramo) kuičati venjiku (trto) za mjeti razdouje an metemo solfar. Hremo brat razdouje, kor to je zdrjelo, potle ložemo u podeno, zat je zmuškamo. — Cerku par jentik (po starem) na bla mala, a njele (sedaj) smo stavli venčo. Mi semo Feplanjeni!» Opombe: štantat — s tveganjem, jedva, vita — življenje, simpri — vedno, emigrana — izseljeniška. Oblojak, to je originalna slovenska beseda dobro ohranjena. Saj se je čuditi kako dobro ohranjene imajo prvobitne slovanske besede, posebno v kmetijski stroki. Kuinčat pomeni pripraviti, obrezati, v jedeh obeliti na pr. bedrik — radič kuinčat — obeljen ali grampir kuinčan sa špnojo — krompir obeljen z malom itd.

Pač je nekaj odtenka pri tem razgovoru od onega više navedenega, vsaj v tujkah.

V Fiplanu je šola in župnišče za vse te vasice. Ko smo tu opravili, se vrnemo na Fratič in do tam krenemo po stezi, ki se tu odcepi, in lezemo dol po travnatih prisojnih rebrih, padajočih v globoko dolinico, kjer se potok Podkornan steka z drugim večjim potokom Zimurjem, ki drvi po ozki slikoviti dolinici v zelo razjedeni strugi proti vasici Žumeji nad Tarčentom, kjer se izliva potem v Ter. Prvo od teh naselij, ki je kmalu pod robom kraškega skalovja, izprana in zglodana od zoba časa, je Podkraš (Sacretto) in šteje le kakih deset hiš, mnoge so prazne in tudi malo podrte — emigracija je tu močno občutena.

Tu govore skoro samo furlansko, vsaj mlajši rod; možje v zreli dobi še znajo slovensko, pa tudi, ker so bili po svetu; moški bolje kot ženske, ki so ostale doma in zato govore težje slovensko, pa zelo pomešano s tujkami. Od tu me je gnalo v niže ležeče vasico Ovšje (domačini izgovarjajo Ouša — jelša, saj jih je vsa polna na vsem tem ozemlju, ampak temu drevesu, nabrž da razlikujejo od oznake vasi, pravijo ušivca). Vas leži 546 m nad morjem, dasi je v globeli na prisojnih pobočjih in šteje 130 prebivalcev. Laško rečejo Ošju Sottovretto. Običajni priimki, ki so tu: Kranjolini (Cragnolini), Moro, Somaro, Molaro, Daniele; razen prvega vsi laški; dejstvo pa je, da so se mnogi priseljevali iz furlanske ravnine semkaj in se pomešali med domače prebivalstvo. To se jim pozna po njihovem antropološkem sestavu, ki nimajo slovanskega izvora na sebi. Kot vzdevke imamo tu: Cibert, Tariele, Beč, Žlik, Zuanst, Pirinat. Ledinska imena pa so: Ruob, Nadfrata, Podpejč, (pejč — peč — kamen po njihovo) Podžleb, Podstuba, Njivarji.

Tudi to naselje je zelo pofurlanjeno, tu je položaj skoro tak kot v okoliških vaseh Tarčenta: Smardeča, Hoja (Casa), Cizerje (že popolnoma furlansko), Sedile in Ramandol. Tudi v Vizonti se že pozna potujčevanje — seveda gre še počasi.

Neka stara ženska iz Ovšja mi je pripovedovala, kako se je vgnezdila v teh oddaljenih vasicah furlanščina: «Kud se ba mlada, si čakarala slovejsko, a potem ke si miela kanac s'je učila furlan, zak meštir ku mi tieu, ka te uči sloveno.» Torej: Kadar sem bila mlada (leta 1903) sem govorila slovensko, toda potem, ko sem imela otroke, sem jih učila furlansko, ker učitelj ni hotel, da bi jih učila slovensko..

(*Nadaljevanje sledi*)

RIHARD OREL

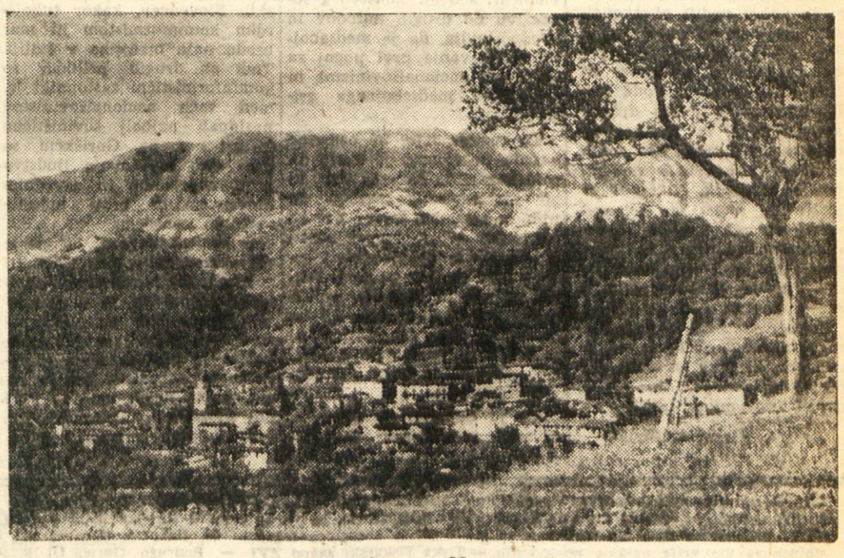

Furlanska vas Montenars.

TRST, četrtek 19. novembra 1953

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: Še vedno jasno. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 11 stopinj; najnižja pa 3.8 stopinje.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.40: Slovenske narodne pesmi v priredbah. — **Trst II.:** 18.40: Richard Strauss: «Don Juan». — **Trst I.:** 12.15: Operna glasba. — **Slovenija:** 18.00 Igra plesni orkester. 20.10: Večerni simfonični koncert.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Sami sebi škodujejo

Ljudje, ki danes vladajo v Italiji, še vedno niso doumeli, kako škodi njihova raznarodovalna in diskriminacijska politika nasproti Slovencem v Italiji v največji meri njim samim. Tudi če javno priznajo, da je «kakšna črka pika» — kakor so se izrazili predstavniki italijanskih strank v Trstu v svoji spomenici poslani Organizaciji združenih narodov in v kateri prikazujejo položaj tega mesta — v pogledu ravnanja s slovensko narodno manjšino, ki živi v videmski pokrajini, ne napravijo ničesar, da bi to črno piko odpravili.

V zadnjih dneh se je razširila novica, da je prišel v naše kraje neki vpliven rimski parlamentarec, da bi se na mestu prepričal, če to odgovarja resnici. Ime tega parlamentarca, ki nam je sporočil svojo željo, da bi se približal kakšnemu slovenskemu predstavniku iz Beneške Slovenije, nam je še neznano. Zanima nas, kakšen je njegov namen in če bo njegovo poizvedovanje v resnici napravilo konec hudi pomanjkljivosti italijanske vlade v pogledu ravnanja z narodnimi manjšinami. Vse do danes nas uči izkušnja, da so take intervencije parlamentarcev služile bolj povečanju pritiska na naš narod. To dokazujejo tudi intervencije v parlamentu takih predstavnikov, kot so Carron in njegovi tovariši, ki so vedno zahtevali od vlade, naj zgradi nove šole v Beneški Sloveniji, toda italijanske šole, ker grozi tej deželi «slovenizacija».

Stvar pa je vsekakor treba vzeti v resno presojo, ker menimo, da mora prav v sedanjem trenutku biti resno ocenjeno tudi naše vprašanje. Nedavna intervencija zastopnikov slovenske narodne manjšine v Italiji pri OZN ne more biti stvar zase in omejena.

Vlada bi se morala prepričati o potrebi spremembe politike nasproti Slovencem, ki živijo v Italiji. Vsemu svetu je že znana resnica, da morajo Slovenci, ki prebivajo v videmski pokrajini, živeti v največji jezikovni sužnosti in žal tudi njihovo mišljenje ni svobodno. Kdor koli pri nas bi pripadal kakšni slovenski politični organizaciji, bi ga smatrali za protiitalijanski element. Slovenske pridige vsakega duhovnika so nekaj nezaslišanega za nekatere italijanske politične kroge. Nekateri italijanski časopisi so celo obtožili nekega župnika iz Beneške Slovenije, da spletkari proti državi samo zaradi tega, ker je pridigal in učil moliti svoje vernike v njihovem materinem jeziku. Tiste pa, ki so zahtevali manjšinske pravice, so označili kar za veleizdajalce.

Logično, da vse te podrobnosti ne morejo ostati prikrite. Ljudstvo dandanes ni več takšno, kot je bilo nekoč, ampak opazuje, presoja in pokliče še druge, naj presodijo. Resnica se tako razširja pri nas in tudi onstran naših meja. Logična posledica je, da tako stanje škodi italijanski vladi in njenemu prestižu, bodisi v njeni notranji, kot v zunanji politiki.

Ne dovoliti pouka v materinem jeziku tako majhnemu številu Slovencev, ki predstavljajo komaj 0,1 odstotka celotnega prebivalstva italijanske republike, je vse prej kot demokratično. In potem si še upajo voditi obrekovalno kampanjo nasproti našim jugoslovanskim sosedom, češ da preganjajo Italijane, ki žive v Jugoslaviji. Toda Italijani, ki žive v tej državi, so zaščiteni in tamkajšnje oblasti celo podpirajo pouk njihove kulture in njihovega jezika po šolah. Nikomur ni prišlo na misel, da bi nad njimi izvajal kakšno raznarodovalno politiko. To nam potrjujejo tudi dopisniki velikih italijanskih časopisov v svojih dopisih iz Jugoslavije.

Zakaj ni bila italijanska vlada zmožna, da bi dala Slovencem, ki žive v videmski pokrajini, tistega, kar so že dobili Italijani v Istri?

(Iz «Matajurja»)

ŠE NEKAJ O POZIVU DFS V ITALIJI

KDO KVARI OZRAČJE in je odgovoren za napetost

Pritisk na slovensko manjšino se stopnjuje - Ovire za prosvetno delovanje

Poziv Demokratične fronte Slovencev v Italiji, da je treba pristopiti k mirnemu reševanju sporov med Italijo in Jugoslavijo, ugotavlja med drugim že stokrat preverjeno dejstvo, da po mirovni pogodbi ni prišlo med obema državama do tistega miroljubnega in enakopravnega odnosa, ki bi omogočal vsestransko sodelovanje in razumevanje pri odstranjevanju nastalih sporov.

Italijanska oblast je v takem ozračju dopuščala vsemogoča dejanja, ki so bila naperjena proti pravicam slovenske manjšine v Italiji. Dopuščala je med italijanskimi šovinističnimi strankami širjenje šovinistične mržnje, ki je privedla do čestih dejanskih obračunavanj in napadov na slovensko prebivalstvo in njegovo imovino.

Kljub neštetim protestom in pozivom Demokratične fronte Slovencev v Italiji na italijansko vlado, kljub protestom v pokrajinskem svetu in občinskem svetu, kljub spomenicam Organizaciji združenih narodov, se ravnanje s slovensko manjšino ni niti v najmanjši meri spremenilo.

Zadnji dogodki v zvezi s Trstom so med italijanskimi uradnimi krogi in pa med šovinističnimi strankami v Gorici še bolj podžgali šovinizem in sovraštvo do Slovencev, ki se je pokazalo v odvzemu potnih listov nekaterim Slovencem ter v protislovenskih in protiangleških demonstracijah, v katerih je bilo slišati vzklike «smrt ščavom» in podobno; pokazalo pa se je tudi v Beneški Sloveniji z napadom na sedež Demokratične fronte Slovencev v St. Petru lSovenov, kjer so neznanci s kamenjem razbili šipe na oknih in popisali poslopje, v katerem je sedež, s protislovenskimi in protijugoslovanskimi gesli.

V takem nezdravem vzdušju, ki še bolj kali odnose med obema sosednima državama, je bolj kot nujno, da se najde med predstavniki zainteresiranih držav skupna formula, s pomočjo katere bo mogoče odstraniti sedanjo napetost na mejah in s katero se bodo odstranili tudi vzroki za ščuvanje italijanskega šovinizma proti Slovencem.

Zato je poziv Demokratične fronte Slovencev v Italiji prišel kot nalašč in ravno v pravem času. Prišel je ravno v trenutku, ko si marsikdo misli, da ni drugega izhoda iz sedanjega položaja, kakor vojna.

S tem pozivom se je DFS obrnila na vse goriško slovensko in italijansko prebivalstvo, naj se jasno izrazi proti sleherni obliki nadaljevanja sedanjih napetih odnosov in brez prikrivanja pove svoje prepričanje, da je treba med obema državama najti sporazum pri nadaljnjih odnosih.

Začetna faza zaostritve odnosov z Jugoslavijo je na italijanski strani zavzela popolnoma iste oblike kot pritisk sovjetske politike v satelitskih državah proti Jugoslaviji.

Sovjetski sateliti so najprej začeli rožljati z orožjem vzdolž vse meje z Jugoslavijo; istočasno se je pojavila gospodarska blokada.

Isto doživljamo tudi v Italiji: najprej je italijanska vlada poslala septembra na svoje vzhodno mejo oborožene sile ter jih po osmem oktobru še okrepila; zatem pa je prišla na vrsto gospodarska blokada.

Italijanska vlada je začela gospodarsko blokado s prepovedjo izvoza strateškega materiala v Jugoslavijo. Toda pod besedo «strateškega» ne spadajo tanki, topovi niti kakršno koli orožje, ampak najosnovnejše potrebščine za življenje ter stroji za tovarne in hidrocentrale.

To se pravi, da je italijanska vlada skušala po vzgledu Sovjetske zveze pritisniti na Jugoslavijo, da bi odstopila od svojega stališča in svoje borbe, ki jo vodi proti uresničitvi diktata od 8. oktobra.

Čeprav pa je italijanska vlada s tem udarcem zamahnila predvsem po lastnem gospodarstvu in oškodovala predvsem svoje trgovce, ki so poslali jugoslovanskemu predstavništvu v Milanu številna pisma, v katerih obsojajo takšno ravnanje italijanskih oblasti, se kljub temu ni odrekla dosedanjemu ravnanju, ampak je podvzela posebne «varnostne» ukrepe na Goriškem z odvzemom potnih listov nekaterim slovenskim trgovcem in sedaj prepoveduje tudi z Goriškega izvoz «strateškega materiala» v Jugoslavijo. Ta prepoved se nanaša na vsakovrstne živilske pakete, že nošeno obleko itd. To se pravi, da se iz Gorice ne more več poslati v Jugoslavijo niti kilogram riža, niti rabljen suknjič.

Taki ukrepi so preveč ponesrečeni, da bi mogli vsaj v najmanjši meri vplivati na splošno dogajanje. Pač pa predstavljajo tisto drobno sitnarjenje, ki je za ljudi najbolj neprijetno.

Oblasti naj se zavedajo, da tako ravnanje vzbuja med prebivalstvom odpor in da so ljudje z njim nezadovoljni. Vedo pa naj tudi, da je že skrajni čas, da prenehajo z ustvarjanjem sedanjega negotovega in napetega stanja.

Nenormalno stanje v naših krajih je privedlo že do vrste dejanj, ki v precejšnji meri škodujejo slovenski manjšini v Italiji. Te dni se jim je pridružila tudi prepoved vojaških oblasti, da ponoči ne sme noben zasebni avtomobil v vas Vrh na Krasu.

Naj bo prepoved namerna ali nenamerna dejanja onemogoča pevovodji, ki prihaja v vas iz Gorice in uči vaški pevski zbor, prihod na vaje, ki so zvečer.

Pred prepovedjo se je nekega dne dogodilo, da so ga vojaki pridržali za okoli eno uro, tako da so se pevci že razšli. Te dni pa so enostavno prečili avtomobilu, da bi nadaljeval pot proti Vrhu.

Ta ukrep škoduje tamkajšnjim pevcem, ki kljub vsej svoji prizadevnosti ne bodo mogli imeti pevskih vaj, ker pevovodji v večernih urah ne dovolijo na Vrh. Preden so podvzele take korake, bi morale oblasti poskrbeti, da bi se omogočilo vaščanom redno prosvetno delo.

Kajti, če se bo po tej poti nadaljevalo, potem se nekega dne prav lahko znajdemo pred novimi ukrepi, ki lahko najprej prepovedujejo prihod slovenskih učiteljev in učiteljic v vasi k poučevanju v večernih tečajih, ki pa lahko s stotimi izgovori nekega dne prepovedo tudi drugo prosvetno delovanje, ker bi vojaške oblasti prepovedale kretanje po določenih conah.

Na tem mestu zahtevamo od oblasti, da posredujejo pri vojaških organih, naj v svoje ravnanje z ljudmi po slovenskih krajih uvedejo več razumevanja, da ne bo trpela kulturno prosvetna delavnost po krivdi ljudi, ki so pripomogli k ustvaritvi sedanjega napetega stanja.

Našli so topovsko granato iz prve svetovne vojne

Pred dnevi so na zemljišču, na katerem kopljejo temelje za gradnjo stanovanj za financarje v Ul. Mameli, našli topovsko granato kalibra «32», s katerimi je v prvi svetovni vojni italijansko topništvo obstreljevalo Gorico. Po pripovedovanju očividcev so italijanski topničarji sistematično obstreljevali ulice za ulico. Zanimivo je da je padlo na poslopja in zemljišča okoli Ul. Mameli več topovskih granat, vendar pa ni nobena izmed njih eksplodirala. Tako je v popolnoma dobrem stanju tudi granata, ki so jo pred dnevi našli delavci pri kopanju hišnih temeljev.

Oblasti so takoj poslale na kraj sam dva orožnika, ki orožje stražita v pričakovanju, da bodo iz Vidma prišli pobiralci orožja.

Najemanje specialistov za Venezuelo

Pokrajinski urad za delo v Gorici je pred časom objavil, da je v teku najemanje delavcev za Venezuelo, ki so specializirani v raznih strokah. K prejšnjemu poročilu dodaja, da se sprejemajo še tisti delavci, ki so specializirani v sledečih kategorijah: avtomobilski mehaniki, mehaniki kmečkih strojev, specialisti v livarski in tekstilni stroki.

Interesenti naj se javijo za potrebna navodila na uradu za delo v Gorici, Ul. Crispi štev. 9 od 10. do 12. ure.

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna S. Giusto, Korzo Italia 106 - tel. 31-52.

KINO

CORSO. 17: «Ženska, ki je znašla ljubezen», S. Pampanini in R. Brazzi.
VERDI. 17: «Konjenik samotne doline», barvni film, A. Ladd in V. Heflin.
CENTRALE. 17: «Buffalo Bill v Rimu».
VITTORIA. 17: «Osvojitelji lune», G. Wallace.
MODERNO. 17: «Nesposobni vojaki na fronti», M. Berti in D. Wayne.

Prometne nesreče

V torek okrog 11.30 se je na križišču med Ul. Donizetti in Ariosto dogodila prometna nesreča, ki pa ni zahtevala nikakih človeških žrtev. Na kraju sta se trčila avto znamke «Fiat 500 C», ki ga je vozil 28-letni Jožef Larice iz Trsta, Ul. salita Promontorio štev. 11, in avto z evidenčno tablico TS 6969, last 24-letnega mehanika Vittoria Stenera. Avto «Fiat» je privozil iz Ul. Ariosto namenjen v Ul. Donizetti, medtem ko je Stener prišel z avtom iz Ul. Donizetti, namenjen v Ul. Ariosto. Pri trčenju sta se pokvarili obe vozili.

* * *

V Ul. Cadorna, v bližini Ul. Dante pa sta se v torek ob 12. uri trčila avta «Fiat 500» in motorno vozilo «Vespa». Iz Ul. Dante, namenjen v Ul. Cadorna, je 2 avtom, z evidenčno tablico NA 66151, privozil kapetan Ferruccio Marangoni iz Trevisa in se srečal z vespo, ki jo je vozil Carlo Ballare iz Ul. Trento 11. Na srečo ni bilo nikakih žrtev, poškodovani pa sta obe vozili.

Padec z drevesa

Prejšnji dan sta prijatelja 15-letni Innocente Ukmar iz Borgo Castello štev. 14 in Luigi Zuljan šla na Kalvarijo, da bi tamkaj nabirala drva za dom. Ukmar se je splazil na neko drevo, od koder je padel na tla. Misleč, da se ni zaradi padca nič poškodoval, je takoj vstal in hotel nadaljevati svoje delo. Toda takoj je pričel čutiti hude bolečine v gležnju desne noge, kar mu ni dovoljevalo hoditi. Njegov prijatelj mu je takoj priskočil na pomoč, toda bilo je potrebno poklicati rešilni avto Zelenega križa, ki je Ukmarja nekaj časa po nesreči odpeljal v bolnico Brigata Pavia.

Licemerstvo kominformistov

Ta teden so goriški kominformisti izdali lepak: «Poziv Italijanom», v katerem ugotavljajo med drugim, da Italija ne more držati svojega gospodarstva ločenega od svetovne ekonomije, da je poleg tega potrebna tudi medsebojna izmenjava kulturnih dobrin in je zato nujna navezava stikov z Vzhodom, v prvi vrsti s Sovjetsko zvezo. Manifest ugotavlja nadalje, da v Italiji ne more priti do pomirjenja, dokler bodo gotovi elementi ščuvali ljudstvo k sovraštvu do drugih narodov in predpostavlja, da je medsebojno spoznavanje prvi pogoj za pobijanje nacionalšovinizma in ustvaritev medsebojnega prijateljstva.

To so res lepe in pametne besede in človek bi mislil in pričakoval, da se vsaj tisti, ki so jih zapisali, ravnajo po njih in ne samo kadar gre za Sovjetsko zvezo, ampak zlasti v odnosih z neposrednimi sosedi, kjer se taki principi lahko najprej in najbolje aplicirajo. V resnici pa temu ni tako in se prav kominformisti v Italiji in Trstu taki aplikaciji dobrih odnosov s sosedi najbolj upirajo.

To je najbolj razvidno iz njihove gonje proti Jugoslaviji v zvezi s tržaškim vprašanjem in v odnosih med Italijo in Jugoslavijo na splošno.

Znano je dejstvo, da se tržaški kominformisti potegujejo za ustanovitev STO zato, ker naj bi bil ta način le neka predhodnica za poznejšo priključitev vsega ozemlja k Italiji. Pri tem pa se niti najmanj ne brigajo za usodo tržaških Slovencev, kakor tukajšnjim kominformistom ni mar usoda naše manjšine v Italiji. Tudi ob drugih prilikah so kominformistični zastopniki izmed vseh nacionalšovinistov nastopali najbolj šovinistično in pri nas na Goriškem so prav oni, ki ščuvajo ljudstvo proti naprednim in zavednim Slovencem in proti jugoslovanskim narodom.

V svojem govoru, ki ga je preteklo nedeljo imel Togliatti v Rimu, ob 36. obletnici oktobrske revolucije, je sicer izjavil, da bi bilo potrebno pozvati vse državljane in stranke, to in onstran meje k popuščanju napetosti, ker je samo na ta način mogoče priti do sporazuma z Jugoslavijo; toda še prej je govoril o nekih «provokatorjih, ki so zavestno delali na škodo interesov in ugleda naše domovine in morda v interesu malega jugoslovanskega diktatorja».

Tudi njegov oproda Vidali je v tržaškem občinskem svetu obžaloval fašistične izgrede od prejšnjega tedna, ne morda zaradi njihovega nacionalšovinističnega značaja, ampak «ker so ti izgredi koristili samo Titu in ojačili njegov položaj». V «L'Unità» pa je izjavil tudi, «da je za kominformiste največja nevarnost Tito in da so kominformisti vedno pripravljeni boriti se proti tej glavni nevarnosti in hranijo za to vse svoje sile». Nikjer pa ne najdemo nobene izjave teh «braniteljev» STO proti nasprotnikom tržaške neodvisnosti z druge strani.

Ker pa Vidali, Togliatti in drugi kominformisti dobro vedo, da so za Titom vsi jugoslovanski narodi, taka izjava pomeni, da hranijo vse svoje sile za borbo proti socialistični Jugoslaviji in njenim narodom, v oporo reakcionarnemu nacionalšovinizmu in imperializmu.

Kako vse drugačne so te besede od onih v «pozivu Italijanom!». Če bi bili dosledni svojim besedam in naukom, bi morali propagirati predvsem medsebojno spoznavanje in zbližanje s sosedi, v prvi vrsti z Jugoslavijo, s katero bi Italija lahko navezala najbolj plodonosne stike. V resnici pa se italijanski in tržaški kominformisti takemu zbližanju z vsemi silami protivijo.

To se vidi tudi v njihovih odnosih do naše narodne manjšine pod Italijo, katere se spomnijo le ob volitvah z nekaj obljubami, na katere potem kaj kmalu pozabijo. Naši ljudje niso ne slepi ne gluhi in so zlasti ob razvoju dogodkov okrog tržaškega vprašanja v zadnjih tednih lahko še bolj spoznali, da so naši bratje v svobodni domovini tisti, ki edini branijo pravice vseh zamejskih Slovencev in jim pomagajo v njihovi borbi.

Zato hinavskim in licemerskim lepakom goriških kominformistov Slovenci in tudi napredni Italijani ne bodo nasedli, ker se zavedajo, da je pri nas bolj kot kjer koli drugje vse gospodarstvo odvisno predvsem od dobrih odnosov z Jugoslavijo. (Iz «Soče»)

ŠPORTNI DNEVNIK

LEP NEDELJSKI USPEH ISTRSKIH MOŠTEV

Piran zopet na prvem mestu

Aurora komaj premagala oslabljenega nasprotnika

AURORA - KRIM 2:1 (2:0)

AURORA: Dobrigna; Perini, Santin; Orlati, Turčinovič, Vattovani; Ramani, Carini, Norbedo, Favento, Zetto.

KRIM: Sleger; Jager, Bunc; Matoz, Stritih, Slajničar; Pokoren, Razbornik, Nagode, Zalokar, Maver.

Po lepem in prodornem začetku tekme so vsi številni gledalci pričakovali veliko zmago Aurore. Takoj je pritisnila na nasprotnikova vrata in v prvih dveh minutah zapravila dve priložnosti po Zettu, ki je z nekaj metrov, sam pred vratarjem, slabo streljal preko vrat.

Prepričanje, da bo Aurora zmagala, se je v 3' še bolj utrdilo, kajti vratar Krima Sleger si je po nesrečnem in nespretnemu padcu huje poškodoval sredinec leve roke in moral zaradi tega zapustiti svoje odgovorno mesto drugemu. Toda kljub terenski premoči so domačini prišli v prednost šele v 12' igre, ko je desni branilec Perini izšel z žogo iz nekega dvoboja s sredine igrišča ter lepo in točno podal Norbedu. Ta je brez pomišljanja in kolebanja močno brcnil žogo točno v desni kot in dosegel tako prvi gol. Po prvem golu so gostje začeli s protinapadi. V tem času se je dobro izkazal vratar Aurore, ki je branil nekaj res zelo nevarnih strelov. V 28' je Aurora svojo prednost podvojila. Po strelu iz kota je Norbedo na golovi črti prejel žogo na glavo in jo brez težkoč porinil v mrežo.

V drugem polčasu je bila igra enakovredna, čeprav so gostje izgubili še enega igralca v 17', ko je sodnik izključil Matoza zaradi disciplinskega prekrška. Po menjajoči se situaciji je tri minute pred koncem tekme tudi Krim zasluženo zabil častni gol po Maverju in tako postavil rezultat na 2:1.

Prav dobro je sodil Klajčnik iz Ljubljane pred 500 gledalci.

PIRAN - SLOVAN 6:1 (3:1)

PIRAN: Fornasaro; Salvestrini, Fonda; Ernestini, Dudine, Contento; Dapretto, Segala, Pieruzzi, Bonifacio, Muiesan.

SLOVAN: Smeh; Karder, Toplak; Kralj, Herbst, Pičulin; Bele, Bajc, Arzenšek, Verbec, Majer.

Tokrat smo videli na igrišču pri Sv. Luciji pravo ekshibicijo piranskega napada, ki je bil učinkovit kot še nikdar prej. Hitre in tehnično brezhibno pripravljene akcije so se vrstile kar druga za drugo, ne da bi se gostujoče moštvo moglo braniti. Pod vodstvom režiserja moštva Segale so Pieruzzi in Bonifacio skupaj z Daprettom pokazali, da so v najboljši formi in da je prvo mesto, ki ga ima Piran v lestvici, popolnoma zasluženo.

Ni minila še minuta, ko je vratar gostov že moral pobrati prvo žogo iz svoje mreže, kamor jo je neubranljivo poslal Pieruzzi. V 13' je po odlični kombinaciji vsega napada Muiesan povišal na 2:0. Pet minut kasneje je bil po prodoru Segale uspešen Dapretto. V 33' so gostje dosegli svoj prvi in zadnji gol z enajstmetrovko.

V drugem polčasu se slika na igrišču ni spremenila. Pirančani so stalno napadali in dosegli še tri gole. V 6' je bil uspešen Bonifacio, v 30' Muiesan in v 32' Dapretto, s čimer so postavili končni rezultat tekme 6:1.

Dobro je sodil Fajon iz Ljubljane, ki ni imel težke naloge, ker je igra potekla v polnem redu in disciplini.

Prihodnjo nedeljo bodo zaradi volitev v zvezno in republiške skupščine vsa prvenstva prekinjena. Nadaljevala se bodo zopet 20. novembra, na dan praznika republike.

PnS

Ostali rezultati: Jesenice - Odred B 2:2, Železničar (Nova Gorica) - Postojna 3:2, Branik - Domžale 3:2.

LESTVICA

Piran	8	5	1	2	21:10	11
Branik	7	4	2	1	16:14	10
Odred B	8	3	3	2	19:14	9
Krim	8	4	1	3	18:17	9
Železničar G.	8	3	2	3	15:13	8
Slovan	8	3	2	3	13:16	8
Postojna	7	3	1	3	15:13	7
Aurora	6	3	1	2	10: 9	7
Jesenice	7	2	1	4	13:15	5
Domžale	7	0	0	7	5:24	0

Madžari že na poti v London za tekmo 25. novembra

BUDIMPEŠTA, 18. — Danes odpotuje osemnajst madžarskih nogometašev v London, kjer bo 25. nov. tekma z britansko reprezentanco. Tekma bo na stadionu v Wimbleyu. Na pot pojdejo naslednji nogometaši:

vratarja: Gyula Grosits, Sandor Geller.

branilci: Jeno Buzansky, Mihaly Lantos, Pal Varhidi.

krilci: Gyula Lorant, Josef Bozsik (srednji branilec), Josef Zakarias, Imre Kovacs.

napadalci: Laszlo Budai, Sandor Kocsis, Sandor Hidegkuti, Ferenc Puskas, Zoltan Csibor, Karoly Sandor, Lajos Csordas, Peter Palotas, Mihaly Toth.

Postava bo objavljena šele tik pred tekmo.

KLJUB NAKNADNIM ENAJSTMETROVKAM

Tekma Dinamo - BSK razveljavljena

Tekmovalna komisija NZJ je glede pritožb BSK in Dinama ugotovila, da je na tekmi prišlo do materialne kršitve pravil. Komisija je tekmo razveljavila. BSK in Dinamo bosta igrala novo tekmo, in sicer v Zagrebu 21. novembra, če se ne bosta sporazumela, da odigrata tekmo prej.

TUDI V RIMU RAZOČARANJE

B-reprezentanca-AIK 2:1 (0:1)

V nedeljo so v Rimu igrali igralci italijanske B-reprezentance proti švedskemu klubu AIK, ki je na poti v Izrael in nekatere sosedne države. Ta klub je na Švedskem sicer zelo popularen, toda letos se vrti nekje pri zadnjem mestu na lestvici švedskega državnega prvenstva. In vendar so bili ti Švedi še dovolj močni, da so v prvem polčasu zmagali ter končno podlegli z minimalno razliko 2:1. Pri tem pa je značilno še to, da so pravzaprav bili samo oni, ki so pokazali vsaj nekaj, kar bi naj bilo podobno kvalitetnemu nogometu. Italijanom pa ostane samo žalostna konstatacija, da po nezadovoljivem nastopu A-reprezentance v Kairu tudi B-reprezentanca ni zadovoljila, in še slabše, da je tudi ta pokazala zelo nizko raven italijanskega nogometa. In vendar so bili v tej B-reprezentanci nekateri že stari internacionalci iz A-reprezentance. Moštvo je bilo namreč sestavljeno takole: Sentimenti IV. (Ghezzi); Giacomazzi (Giaroli), Sentimenti V.; Neri, Giovannini, Nesti (Venturi); Cervellati, Cappello (Pandolfini), Galli, Pandolfini (Bacci), Pesaola.

RIM, 18. — Prvi trening italijanske nogometne reprezentance bo najbrž 2. decembra v Genovi. Kot je znano, se mora italijanska nogometna reprezentanca pripraviti na tekmo s ČSR, ki bo v Genovi 13. decembra. Igralce bodo bržkone sklicali 29. novembra.

Pred finalom v Sydneyu

SYDNEY, 18. — Na turnirju za prvenstvo Novega Južnega Walesa so bili v igri moških dvojic naslednji rezultati:

Rosewall - Hoad (Avstral.) : Bromwich - Quist (Avstral.) 7:5, 6:2, 4:6, 6:1. Seixas - Trabert (ZDA) : Hartwig - Rose (Avstral.) 4:6, 7:5, 6:3, 6:4.

RIO DE JANEIRO, 18. — V finalu brazilskega mednarodnega turnirja je Američan Burge Patty premagal rojaka Arta Larsena s 6:2 3:6, 6:1, 7:5. Pri moških dvojicah sta zmagala Drobny in Morea nad Larsenom in Falkenburgom s 6:4, 10:8, 6:3. Pri ženskih dvojicah sta Američanki Hart in Fry premagali brazilski par Amorin in Figuereido.

* * *

Jugoslovanski najboljši teniški igralci Petrovič, Panajotovič in Jagec so odpotovali v Stockholm, ker bodo od 20. do 22. t. m. igrali na mednarodnem turnirju za «Pokal kralja Gustava». Razen tega bodo sodelovali na mednarodnem turnirju v Oslu od 24. do 26., potem pa bodo od 29. novembra do 6. decembra igrali v Kopenhagenu na mednarodnem prvenstvu Danske.

Barbadoro premagan

GROSSETO, 18. — Altidoro Polidori iz Grosseta je danes zvečer premagal po točkah Nella Barbadora iz Trsta in si tako ohranil naslov italijanskega prvaka peresne kategorije.

* * *

LONDON, 18. — Hector Constante (Trinidad) je včeraj gladko porazil po točkah v 10 rundah britanskega prvaka srednje kategorije Wallyja Thoma.

ROKOBORBA

Finska - Jugoslavija 5:3

V nedeljo je bil v Zagrebu mednarodni rokoborski dvoboj med reprezentancama Finske in Jugoslavije. Zmagala je Finska s rezultatom 5:3.

Rezultati: mušja kategorija: Timonen - Vukov 0:1, bantam: Jaškari - Njegova 1:0 (tuš v 11. minuti), peresna: Mekinen - Torma 1:0, lahka: Letonen - Gijon 1:0 (tuš v 7. minuti), polsrednja: Tapola - Čuzdi 0:1, srednja: Sarijevi - Simić 1:0, poltežka: Vorela - Bugarčić 0:1, težka: Kovanen - Stojkov 1:0. Prvoimenovani so finski rokoborci.

Diskvalifikacije, globe...

MILAN, 18. — Italijanska nogometna zveza je na svoji današnji seji sprejela med drugimi naslednje ukrepe: za dve nedelji je diskvalificiran Bimbi (Spal), za eno nedeljo pa Formentin (Napoli) in Baldini (Sampdoria). Opomin pa so dobili Rasmussen (Atalanta), Pomati (Palermo), Giovannini (Bologna), Amadei (Napoli), Chiappella (Fiorentina), Giovannini A. (Inter), Zorzi (Udinese), Puccinelli (Lazio). Društva bodo plačala: 35.000 lir globe Sampdoria in 25.000 Torino; nadalje bodo plačali igralci: po 12.000 Gramaglia (Napoli), Cattani (Genoa) in Fommei (Sampdoria), 9000 Melandri (Genoa), 8000 Pratesi (Sampdoria) in 6000 Beccattini (Genoa).

Evropsko prvenstvo v odbojki drugo leto v Bukarešti

Na kongresu mednarodne odbojkarske federacije v Bukarešti so sklenili, da bo prihodnje evropsko prvenstvo v Bukarešti, svetovno prvenstvo pa v Parizu. Svetovno prvenstvo bodo priredili 1956, seveda če odbojke ne bodo uvrstili v program olimpijskih iger.

Ženska reprezentanca Beograda v odbojki je premagala s 3:2 reprezentanco Pariza (15:13, 15:13, 8:15, 10:15 in 15:7). Moška reprezentanca Beograda je izgubila dvoboj s Parižani z 2:3 (15:5, 9:15, 15:12, 12:15 in 15:6).

Konec meseca bo v Lizboni I. evropsko mladinsko prvenstvo v hokeju na kotalkah. Nastopile bodo reprezentance Francije, Španije, Portugalske, Italije, Belgije in najbrž tudi Švice.

Harangozo v finalu izgubil z Bergmanom

Gabrič premagal Roothoofta

MANCHESTER, 18. — Na mednarodnem prvenstvu Anglije v namiznem tenisu so dosegli jugoslovanski predstavniki nekaj odličnih uspehov. Gabrič je v osmini finala napravil veliko presenečenje z zmago nad Francozom Roothooftom, ki ga je premagal kar s 3:0 in pri tem izgubil le 35 točk. V četrtfinalu je Harangozo po hudi borbi porazil angleškega igralca Craigdyja s 3:2, Gabrič pa je podlegel angleškemu reprezentantu Simonsu s 3:2. V polfinalu je nato jugoslovanski prvak Harangozo po težki borbi v petih setih premagal Angleža Leacha (ki je bil že dvakrat svetovni prvak), v finalni igri pa podlegel angleškemu igralcu Bergmanu z 0:3. Pri tem je zanimivo, da so se vsi trije nizi končali na čas z 1 točko prednosti za Bergmana.

* * *

Reprezentanca Anglije v namiznem tenisu je premagala Francijo s 5:2. Obe reprezentanci sta nastopili z najboljšimi igralci. Najuspešnejši igralec tega dvoboja je bil Anglež Leach, ki je zmagal trikrat zapovrstjo.

ITALIJANSKO KOŠARKARSKO PRVENSTVO

Triestina in Goriziana sta v nedeljo zmagali

Še nepremagana moštva: Virtus, Roma, Gira

Tretje kolo italijanskega košarkarskega prvenstva je prineslo naslednje rezultate:

Triestina - Varese 66-61 (30-31)
Virtus Minganti - Junghans 68-40 (33-23)
Roma - Pavia 64-49 (29-27)
Itala - Reyer 48-42 (30-24)
Gira - Goriziana 44-42 (20-20)
Borletti - Benelli 61-45 (32-26)

Tekma v Trstu ni pokazala nikake vrhunske košarke. Tržačani so bili nekoliko boljši, prednost gostov pa je bila v tem, da so bili višji in so na ta način laže ovirali domače, ki jim je le uspelo spraviti na varno prvo zmago, čeprav se je prvi polčas končal v korist gostov. Državni prvak je bil v gosteh pri moštvu Benellija v Pesaru in je seveda svojo premoč jasno izrazil zlasti v drugem polčasu. Poleg Virtus in Gire je Roma doslej tretje moštvo, ki še ni izgubilo točke. V nedeljo je igrala doma s Pavio (v njenih vrstah igra bivši jugoslovanski reprezentant Rochlitzer) in dovolj visoko zmagala, čeprav njena igra ni zadovoljila. Tudi Virtus s svojo visoko zmago nad beneškim Junghansom ni prepričala. V Gradiški je nastopil Reyer iz Benetk in zmaga domačih je povsem zaslužena.

GIRA — GORIZIANA 44-42 (20-20)

Najbolj zanimiva tekma tretjega kola je do zaključka čakala zmagovalca. Goriziana ni zaslužila poraza, z druge strani pa so bili gostje na taki tehnični višini da bi bil neodločen rezultat najbolj zaslužen. Tekmo sta pravzaprav odločila sodnika s svojim napačnim sojenjem.

V začetku se je zdelo, da bo Goriziana morda tudi zmagala. V tem času je bil odličen Zorzi, ki pa ni mogel pozneje napraviti nič več, ker je bil stalno oviran. Giorgi pa je imel svoj črni dan. Bil je pravo nasprotje od Giorgija, ki smo ga videli v preteklih dveh tekmah. Punteri pa je bil včasih odličen, napravil pa je nekaj grobih napak, ker je hotel sam napraviti koš, ko so bili drugi v boljšem položaju. Collini je bil več ali manj isti kot vedno in je dobro režiral tekmo. Škoda, da je moral zapustiti v sredi drugega polčasa igrišče. Kocijančič je imel ta dan precej smole.

Od gostov pa smo najbolj občudovali Germaina, ki je bil pravi režiser tekme. Njegova podajanja so zmešala pojme goriškim branilcem in prav ta podajanja so bila nato vzrok številnih košev. Bongiovanni je odlično oviral Zorzija, pa tudi v streljanju v koš je bil dober. Amerikanec Mascioni je bil poleg Germaina najboljši na igrišču; ne smemo pa pozabiti Tržačana Luceva, ki je hiter, točen in gibčen. Gira je ekipa, ki lahko z mirno vestjo stremi za naslovom državnega prvaka.

Vendar pa smo pričakovali od Gire marsikaj več, kot je danes pokazala, saj so igrali kar trije državni reprezentanti, ki pa se lahko skrijejo pred Američanoma Germainom in Mascionijem.

Za Goriziano so igrali: Zorzi (17), Giorgi, Collini (4), Punteri (6), Korsič (3), Kocijančič (12), Rosa.

Goriziana je sedaj na četrtem mestu v lestvici s štirimi točkami. Prihodnjo nedeljo bo igrala v Milanu proti Borlettiju.

LESTVICA :

Virtus	3	3	0	0	187	126	6
Roma	3	3	0	0	156	136	6
Gira	3	3	0	0	157	143	6
Borletti	3	2	0	1	186	168	4
Goriziana	3	2	0	1	150	137	4
Triestina	2	1	0	1	106	130	2
Pavia	3	1	0	2	166	175	2
Itala	3	1	0	2	102	119	2
Reyer	3	0	1	2	142	164	1
Junghans	3	0	1	2	130	162	1
Benelli	2	0	0	2	89	107	0
Varese	3	0	0	3	150	160	0

Kino na Opčinah
predvaja DANES film:
„Raje eno sredo kot lev"
Začetek ob 18. uri.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - T 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst